

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ИНВЕСТИРАМЕ ВЪВ ВАШЕТО БЪДЕЩЕ!

БЪЛГАРСКО ПРАВИТЕЛСТВО

ОБЩИНА БЯЛА

СЪВМЕСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ ПРЕДОСТАВЯНИ НА ВЪЗРАСТНИ ХОРА ОТ БЯЛА - ГРЪДИНАРИ

Териториално
Административна
Единица
комуна Гръдинари

www.interregrobg.eu

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ИНВЕСТИРАМЕ ВЪВ ВАШЕТО БЪДЕЩЕ!

БЪЛГАРСКО ПРАВИТЕЛСТВО

ОБЩИНА БЯЛА

СЪВМЕСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА СОЦИАЛНИ УСЛУГИ ПРЕДОСТАВЯНИ НА ВЪЗРАСТНИ ХОРА ОТ БЯЛА - ГРЪДИНАРИ

Изготвена в рамките на проект "SoBy: Подобрена координация и социални политики между Община Бяла и комуна Гръдинари за ефективен трансграничен регион", код ROBG-278, съфинансиран в рамките на Програма Интеррег V-A Румъния - България, Приоритетна ос 5 - Ефективен регион

Изготвил: Синесис Партнерс ООД

Румъния, 2020

Териториално
Административна
Единица
комуна Гръдинари

www.interregrobg.eu

Съдържание

Глава 1. Определяне и дефиниране на законодателната и програмната рамка в областта на социалните услуги, предоставяни на възрастни хора. Анализ, извършен на ниво държави партньори, съответно Румъния и България	8
1.1. Стратегически насоки на ЕС за подобряване на качеството на живот на възрастните хора	8
1.2. Рамкови регламенти за социалните услуги на ниво партньорски държави, а именно Румъния и България	11
1.2.1. <i>Общи разпоредби относно социалните услуги в Румъния: законодателни разпоредби, основни програмни документи</i>	11
1.2.2. <i>Общи разпоредби за социалните услуги в България:</i>	13
1.3. Специфични разпоредби относно предоставянето на социални услуги за възрастни хора	16
1.3.1. <i>Специфични разпоредби относно предоставянето на социални услуги за възрастни хора в Румъния: законодателни разпоредби, основни програмни документи</i>	16
1.3.2. <i>Специфични разпоредби относно предоставянето на социални услуги за възрастни хора в България: законодателни разпоредби, основни програмни документи</i>	19
Глава 2. Описание на ситуацията в двете общности	21
2.1. Спецификата на възрастните хора в Бяла и Гръдинари	21
2.1.1. <i>Особености на възрастните хора от комуна Гръдинари</i>	21
2.1.2. <i>Особености на възрастните хора от Община Бяла</i>	27
2.2. Компетенции, упражнявани от местните органи на публичната администрация по отношение на предоставянето на социални услуги за възрастни хора	32
2.2.1. <i>Компетенции, упражнявани от местните органи на публичната администрация по отношение на предоставянето на социални услуги за възрастни хора в комуна Гръдинари</i>	32
2.2.2. <i>Компетенции, упражнявани от местните органи на публичната администрация по отношение на предоставянето на социални услуги за възрастни хора в Община Бяла</i> ..	36
2.3. Основни видове услуги и мерки за възрастни хора в двете общности	40
2.3.1. <i>Основните видове услуги и мерки за възрастни хора в комуна Гръдинари</i>	40
2.3.2. <i>Основни видове услуги и мерки за възрастни хора в Община Бяла</i>	44
Глава 3. SWOT анализ на сектора на социалните услуги, предоставян на възрастните хора в двете общности	50

3.1.	Методология за събиране и обработка на данни	50
3.2.	SWOT анализ на сектора на услугите, предоставяни на възрастните хора на ниво комуна Гръдинари	53
3.3.	SWOT анализ на сектора на услугите, предоставяни на възрастните хора на ниво Община Бяла.	57
3.4.	Изводи относно основните диагностицирани проблеми. Сравнителен анализ на ниво на двете общности по отношение на качеството на социалните услуги, предоставяни на възрастните хора	62
Глава 4. Указания за действие за подобряване на качеството на социалните услуги, предоставяни на възрастни хора в община Бяла и комуна Гръдинари		64
4.1.	Визия, мисия и цели, предложени в настоящата стратегия	64
4.2.	Насоки за подобряване на качеството на социалните услуги, предоставяни на възрастни хора в община Бяла и комуна Гръдинари	65
4.3.	План за действие: предложени действия, ресурси, крайни срокове, източници на финансиране, ролята на партньорите при изпълнението на стратегическите действия..	67
4.4.	Индикативна финансова таблица. Показатели за наблюдение и актуализиране на стратегията	75
Заклучения.....		77
Библиография		79
Приложения.....		83

Списък на диаграмите

Диаграма 1. Разпределение на възрастното население в комуна Гръдинари	22
Диаграма 2. Разпределение по пол на възрастните хора	23
Диаграма 3. Риск от социално изключване сред възрастните хора на национално ниво	26
Диаграма 4. Разпределение на възрастното население в Община Бяла	28
Диаграма 5. Разпределение по пол на възрастното население в Община Бяла	29
Диаграма 6. Среден месечен доход за периода 2017-2019 г. на ниво Община Бяла	30
Диаграма 7. Брой възрастни бенефициенти на услуги за домашни грижи в Община Бяла	47
Диаграма 8. Разпределение по пол на лица, настанени в дома за стари хора в Община Бяла	49
Диаграма 9: Структурата на методологията на изследване	51

Списък на таблиците

Таблица 1. Среден месечен доход от пенсии на национално, регионално и окръжно ниво за периода 2013-2019	24
Таблица 2. Коефициент на бедност сред възрастните хора на национално ниво	25
Таблица 3. Среден месечен доход за периода 2017-2019 г. по групи	30
Таблица 4. Коефициент на бедност и социално изключване през 2018 г. на национално ниво в България.....	32
Таблица 5. Положението на хората с увреждания в окръг Гюргево през 2018	36
Таблица 6. Положението на социалните услуги за възрастни хора в окръг Гюргево на ниво 2020	37
Таблица 7. SWOT анализ на ниво комуна Гръдинари относно социално-демографската ситуация	54
Таблица 8. SWOT анализ на ниво комуна Гръдинари относно компетенциите, упражнявани от кметството	55
Таблица 9. SWOT анализ на ниво комуна Гръдинари относно видовете социални услуги	56
Таблица 10. SWOT анализ на ниво Община Бяла по отношение на социално-демографската ситуация ...	57
Таблица 11. SWOT анализ на ниво Община Бяла по отношение на компетенциите, упражнявани от общината	59
Таблица 12. SWOT анализ на ниво Община Бяла по отношение на видовете социални услуги	60
Таблица 13. План за действие при изпълнение на стратегически действия на социално ниво в комуна Гръдинари и община Бяла	67
Таблица 14. Индикативна финансова таблица за наблюдение и актуализиране на стратегията	74

Предисловие

Настоящата стратегия е разработена започвайки от необходимостта от създаване на емпирична основа относно социалното положение на възрастните хора. Анализът, извършен в настоящата стратегия, има за **цел да подобри качеството на живот на възрастните хора**, като предлаганите методи и практики се адаптират към конкретното положение на възрастните хора в комуна Гръдинари, Румъния и община Бяла в България.

Част от проекта „SoBy: Подобрена координация и социални политики между Община Бяла и комуна Гръдинари за ефективен трансграничен регион“ с код ROBG-278, настоящата стратегия има за основна цел **идентифицирането на основните проблеми, с които се сблъскват възрастните хора от двете места**. Проектът, в който се разработва тази стратегия, е част от програма Интеррег V-A Румъния-България, Приоритетна ос 5 - ефективен регион.

Започвайки от общата цел, в разработената стратегия се приемат следните конкретни цели:

- създаване на необходимата информационна рамка за предоставяне на адекватни социални услуги за възрастни хора;
- установяване на контекста, в който трябва да се прилагат насоките на действие, за да се подобри качеството на живот на възрастните хора;
- оценка на съществуващото положение на възрастните хора от двете места;
- анализ на социалните услуги, предлагани на възрастните хора, с оглед установяване на институционалните недостатъци и потребности за подобряване.

В този контекст, за да се постигне тази цел, документът е структуриран в четири основни глави, представени накратко по-долу:

Първата глава има за цел да определи и дефинира законодателната и програмната рамка в областта на социалните услуги, предоставяни на възрастни хора. Определянето на законодателни и програмни координати беше извършено чрез отчитане на ниво партньорски държави, съответно Румъния и България, като бяха представени основните нормативни изисквания, свързани със социалните услуги, но и специфичните елементи по отношение на предоставянето на социални услуги за възрастни хора.

Във **втората глава** е направено описание на съществуващото положение в двете общности, като се позовават на спецификите, представени от възрастните хора от

Бяла и Гръдинари. Особеностите на положението на възрастните хора, представени в тази глава, бяха завършени чрез анализ на компетенциите, упражнявани от местните органи на публичната администрация по отношение на предоставянето на социални услуги за тази група в риск и чрез описание на основните видове услуги и мерки за тях, които се наблюдаваха както в Румъния, така и в България.

Трета глава съдържа SWOT анализ на сектора на социалните услуги, предоставян на възрастни хора в двете общности. Като се има предвид международното разширяване на областта на изследване, тази глава беше разделена на две отделни части, като се извърши SWOT анализ на данните събрани от комуна Гръдинари и друг анализ, базиран на информация за положението на община Бяла. Главата завършва с очертаване на някои насоки, които дават основните диагностицирани проблеми чрез извършване на сравнителен анализ в двете общности по отношение на качеството на социалните услуги, предоставяни на възрастните хора.

Последната глава определя основните насоки на действие за подобряване на качеството на предоставяните социални услуги. В този раздел бяха разработени мисията, визията и основните цели на настоящата стратегия и бяха изготвени насоки за действие заедно с плана за изпълнение на препоръките и индикативната финансова таблица. Също в този последен раздел бяха разработени серия инструменти за наблюдение и актуализиране на целите и проектите, посочени на тяхна основа.

Документът завършва с поредица от **заключения** по основните въпроси, обсъждани в цялата стратегия, изготвени по всеки компонент.

Глава 1.

Определяне и дефиниране на законодателна и програмна рамка в областта на социалните услуги, предоставяни на възрастни хора. Анализ, извършен на ниво държави партньорки, съответно Румъния и България

Тази глава ще представи елементите на законодателната структура, която стои в основата на социалните услуги, предоставяни за възрастни хора, свързани с общи въпроси, планове и цели на национално ниво и общо по отношение на подобряване на качеството на живот на възрастните хора. Главата започва с обща гледна точка на феномена на застаряване, възприет на европейско ниво, след което ще бъдат представени рамкови регулации относно структурата на социалните услуги в Румъния и България. Главата завършва с описание на особеностите на социалните услуги в двете страни в областта на грижите за възрастните хора.

1.1. Стратегически насоки на ЕС за подобряване качеството на живот на възрастните хора

Стареенето на населението е явление, върху което социалното възприятие е развило няколко перспективи във времето. В настоящия контекст намаляването на раждаемостта и увеличаването на средната продължителност на живота доведоха до увеличаване на броя на възрастните хора, което доведе до проблем с намирането на най-добрите решения, така че обществото и съответните клонове да не са изправени пред постоянен дисбаланс. Застаряването на населението предвижда многоизмерно преосмисляне на социалните подходи в демографски, социален, политически и икономически план, но и по отношение на здравето и социалното подпомагане.

В световен план **концепцията за застаряване на населението** предполага конкретна гледна точка за индивида, имайки отражение върху биологичното и психологическото измерение на индивида - от раждането до смъртта. **В ЕС и ОЕСР възрастовият праг е определен на 65, докато ООН използва два варианта в своя анализ: 60 и 65 години¹.**

¹United Nations. (n.d.) *World Population Ageing: 1950 - 2050*, достъпен на <http://www.un.org/esa/population/publications/worldageing19502050/>, посетен на 11.05.2020

Прогнозите, направени от национални и международни статистически институти, показват, че в **периода 2010-2050 г. структурата на населението по възрастови групи** ще се промени съществено. Хората над 65-годишна възраст ще представляват през 2050 г. над 30% от общото население спрямо 17% през 2010 г., докато делът на населението на възраст 24 години ще бъде намален за същия период от 30% на 23%². Между 2015 и 2030 г. делът на хората на възраст 60 и повече години се изчислява да се увеличи с 56%³.

В сравнение със **стратегическите насоки** на Европейския съюз за **подобряване на качеството на живот на възрастните хора**, анализът на стартираните стратегии и проекти, реализирани от Европейската комисия през последното десетилетие, показва двуизмерна ориентация с насоки и действия в областта на активното застаряване и във сферата на дигитализация, иновации, изследвания и модернизация.

Първото измерение, **активното остаряване - начин за спиране на отрицателните макрофискални и социални ефекти от застаряване на населението**. На равнище ЕС мерките за активно остаряване предвиждат **насърчаване на възрастните хора да останат активни**, като работят по-дълго и се пенсионира по-късно, като участват в доброволни дейности след пенсиониране и живеят здравословен и независим живот⁴.

В това отношение качеството на живот на възрастните хора се подобрява на преден план, като се **гарантира високо ниво на независимост**, тъй като хората могат да имат много по-високи доходи, отколкото в случай на зависимост от проста система от социални услуги. В същото време директивата на Европейския съюз относно идеята за активно остаряване се стреми да увеличи социалното включване на възрастните хора. Намаляването на маргинализацията и социалното изключване на възрастните хора чрез програми за активно застаряване е мярка за подобряване на качеството им на живот.

Второто измерение, дигиталната сфера, е свързано с прилагането на иновативни и съвременни методи и оборудване в областта на здравеопазването и социалното подпомагане. Програмите за трансформация на системата за социални услуги и

² **Национален Съвет на Възрастните Хора, Социално включване на възрастните хора, 2013, стр. 3, достъпен на**, http://www.cnpv.ro/pdf/analize2013/Incluziunea_sociala_a_persoanelor_varstnice_2013.pdf, посетен на 11.05.2020

³ **United Nations. (2015) World Population Ageing 2015 - Report**, New York 2015, стр. 2, достъпен на http://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/ageing/WPA2015_Report.pdf, посетен на 05.2020

⁴ **Световна банка (2014) Дълъг, активен и силен живот** Насърчаване на активното застаряване в Румъния, достъпен на http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Familie/2016/Raport_Active_AgingRomanianTranslation-RO.pdf, посетен на 18.05.2020

качеството на медицинския акт предвиждат действия въз основа на следните цели:

- **подобряване на достъпа до информация за медицинското състояние** на всяко лице чрез модернизиране на системите за медицински данни на ниво на всяка държава и чрез създаване на европейска мрежа;
- **международна здравна система**, насочена към конкретните нужди на всеки гражданин, базирана на информационни платформи;
- **стратегии за обучение и повишаване на независимостта** по отношение на използването и познаването на медицинското оборудване за мониторинг и поддръжка у дома. Също в тази посока е запознаването на гражданите с цифрови механизми за стимулиране на превенцията и непрекъснато предоставяне на обратна връзка⁵.

Освен това в това измерение Европейската комисия непрекъснато осъществява, понастоящем чрез програмата „Хоризонт 2020“, програми за финансиране на научноизследователски и иновационни дейности в областта на подобряването на качеството на живот на възрастните хора. По отношение на този раздел са реализирани няколко проекта, включително:

- Проект Ageaction е част от поредица изследователски проекти, насочени към подобряване на здравеопазването и качеството на живот на възрастните хора в Европа. Проектът действа в биологичната сфера, като се стреми да открие особеностите на болестите и техните ефекти, които се проявяват със стареенето⁶;
- E-Health платформа, която има за цел да се подобри качеството на живот на възрастните хора, страдащи от сърдечно-съдови или психични заболявания. Проектът е реализиран на ранен етап в няколко западноевропейски страни и включва помощ на възрастните хора със специализирана медицинска система чрез онлайн платформата⁷;
- Платформата Uptake е програма за оценка на текущото състояние и подпомагане на дизайна на нови платформи на държавно ниво, насочени към услуги за активно и здравословно застаряване в публичното пространство.

⁵ Европейска Комисия. (n.d.) Transformation of Health and Care in the Digital Single Market, достъпен на <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/policies/ehealth>, посетен на 11.05.2020

⁶ Европейска Комисия. (2012) Improving the quality of life of the elderly, достъпен на <https://cordis.europa.eu/article/id/89268-improving-the-quality-of-life-of-the-elderly>, посетен на 12.05.2020

⁷ Европейска Комисия. (2018) e-Health platform to improve lifestyle for elderly, достъпен на <https://cordis.europa.eu/article/id/123402-ehealth-platform-to-improve-lifestyle-for-elderly>, посетен на 11.05.2020

Платформата функционира като оценител, анализира социалното въздействие на програмите, които се прилагат или предстои да бъдат приложени, насърчавайки оперативната съвместимост и успешните модели, като по този начин създава модел за бъдещи програми, които ще се прилагат⁸.

1.2. Рамкови регламенти за социалните услуги на ниво партньорски държави, съответно Румъния и България

Настоящият подраздел има за цел да опише как европейската перспектива, представена по-горе, се прилага на ниво социална система на двете проучвани държави.

1.2.1. Общи разпоредби относно социалните услуги в Румъния: законодателни разпоредби, основни програмни документи

В Румъния системата за социални услуги е регулирана и е подчинена на Министерството на труда и социалната защита. Този вид услуги се уреждат с Рамков закон 292/2011 с последващи изменения и допълнения (до 18.01.2018 г.). Според закона услугата за социално подпомагане е система, създадена от набор от институции, мерки и действия, чрез които държавата, представлявана от централните и местните органи на публичната администрация, както и гражданското общество се намесват за предотвратяване, ограничаване или премахване на временните или постоянните последици от ситуации, които могат да генерират маргинализация или социално изключване на лице, семейство, групи или определени общности.

Според закона предлаганите услуги и ползи се регулират особено за всяка социална група в нужда. Общите принципи, на които се основава всяка от тези категории услуги, се основават на **социална солидарност, зачитане на човешкото достойнство, универсалност на предоставянето на услуги, прозрачност, премахване на дискриминация, ефективност, равни възможности и конфиденциалност.**

Съгласно същия закон обезщетенията от социални услуги са форма на допълване или заместване на доходите от работа / част от семейството с цел осигуряване на минимален стандарт на живот, както и форма на подкрепа за насърчаване на

⁸ Европейска комисия. (2020) Shaping Europe's digital future, достъпен на <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/platformuptakeeu-assessing-state-art-and-supporting-uptake-and-evolution-open-service-platforms>, посетен на 12.05.2020

социалното включване и повишаване на качеството на живот на определени категории лица, чиито социални права са изрично предвидени от закона⁹.

Преимуществата могат да бъдат класифицирани според няколко критерия, заедно с тях услугата за социално подпомагане също предлага серия от услуги и съоръжения, които могат да бъдат намерени в областта на социалните центрове.

Центровете за социално обслужване се разделят на няколко сфери на здравеопазването, като се обръщат към хора от няколко рискови групи. Те се определят като единици, в които се извършват дейности, които имат за цел да задоволят социалните нужди, както и специални, индивидуални, семейни или групови нужди. Центровете работят за преодоляване на ситуации на трудност, предотвратяване и борба с риска от социално изключване, насърчаване на социалното включване и повишаване на качеството на живот¹⁰.

Социалните услуги, предоставяни в рамките на тези центрове, обхващат грижи, възстановяване / рехабилитация и социална реинтеграция¹¹ за следните категории бенефициенти:

- хора с увреждания;
- възрастни хора;
- жертви на домашно насилие;
- бездомни хора;
- хора с различни зависимости (консумация на алкохол, дрога, други токсични вещества, интернет, хазартни игри и други);
- жертви на трафик на хора;
- лица лишени от свобода;
- санкционирани лица с възпитателна мярка или присъда без лишаване от свобода под надзора на пробационните служби;
- хора с психични заболявания;

⁹ Парламент на Румъния. (2011) Закон нр. 292/2011 от 20 декември 2011, достъпен на http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Legislatie/Asistentia-sociala-2018/Legea_asistentei_sociale_18012018.pdf, посетен на 11.04.2020

¹⁰ Национална агенция за плащания и социална инспекция. (n.d.) Какво представляват социалните услуги?, достъпен на <http://www.mmapis.ro/evaluare-servicii-sociale/>, посетен на 8.05.2020

¹¹ Парламент на Румъния. (2011) Закон за социалната помощ Нр. 292 от 20 декември 2011 актуализиран, достъпен на <https://lege5.ro/Gratuit/gi4diobsha/legea-asistentei-sociale-nr-292-2011>, посетен на 08.05.2020

- хора от изолирани общности;
- дългосрочни безработни¹².

Режимът на работа на тези центрове се различава в зависимост от целевата група, към която са адресирани, и категориите предлагани услуги. Най-важното разграничение на тези видове услуги се прави от правна гледна точка, като публичните центрове попадат под юрисдикцията на местни административни единици и частни центрове, състоящи се от неправителствени обществени организации, филиали и клонове на международни партньори и фондации, работещи в тази област или икономически оператори¹³.

Ключов елемент за регулирането на социалните услуги на национално ниво е **Националната стратегия за социално включване и намаляване на бедността**, в сила до 2020 г. Приложена през 2015 г., стратегията обхваща широки области на социалната сфера от въпроса за заетостта и на социалните трансфери за социално участие и самия сектор на социалните услуги. Въз основа на европейските директиви стратегията има за цел да повиши качеството на живот и социалните услуги, разпределени за рисковите групи¹⁴.

1.2.2. Общи разпоредби за социалните услуги в България

Социалните услуги в България са сравнително наскоро реформирана област по прогресивен път, както в случая с Румъния. Промените са ефективно адаптирани към новия икономически и социален механизъм, приет след 1989 г. в социалните услуги, с цел прилагане на справедливи и хуманитарни принципи въз основа на функционални и недискриминационни критерии.

Социалните политики следват общ ход с този на европейските държави с цел създаване на модерна Социална Европа, която да отговори на нуждите и проблемите на всички хора в нужда. В съответствие с тази международна визия, България разработи **Национална програма за реформи**, която се фокусира върху социалните

¹² **Национална агенция за плащания и социална инспекция.** (n.d.) Категории на бенефициенти, достъпен на <http://www.mmnpis.ro/evaluare-servicii-sociale/>, посетен на 8.05.2020

¹³ **Национална агенция за плащания и социална инспекция.** (n.d.) Правният режим на доставчика на социални услуги, достъпен на <http://www.mmnpis.ro/evaluare-servicii-sociale/>, посетен на 8.05.2020

¹⁴ **Министерство на труда.** (2015) Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2015-2020, достъпен на http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Familie/2016/StrategyVol1RO_web.pdf, посетен на 25.05.2020

услуги за по-добро включване и намаляване на бедността.¹⁵

Като институции, които регулират и осигуряват правилното функциониране на социалните услуги, на национално ниво се откроява на първо място **Националният съвет за социално включване**, който има качество на орган за координация, сътрудничество и консултации при разработване, прилагане и оценка на политиките в областта на социалното включване. Част от Министерския съвет на България, функциите на органа за социално включване се насочват към **областта на консултациите**, като предоставят становища по проекти и стратегически планове в областта на социалното включване и **частта с изготвяне и изследвания**, които се състоят в разработването на стратегии и проекти за действие в тази област.

Българското министерство на здравеопазването е жизненоважен механизъм в областта на социалните услуги, осъществяващи политики на национално и регионално ниво, координиращи прилагането на мерките за превенция, грижи и социална защита за всички хора¹⁶.

В сравнение с важните документи в областта на социалните услуги, първа ключова законодателна рамка е **Националната стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване** в сила до 2020 г., приета през 2013 г. Съставена въз основа на актуализираната Национална програма за реформи на България (2012-2020 г.) и в съответствие с Националния социален доклад на Република България 2011-2012 г., основната цел на стратегията е да намали броя на хората, живеещи в бедност, с 260 000 души до 2020 г., въз основа на които се разработват и предлагат мерки за повишаване качеството на живот на всички рискови групи¹⁷.

В доклада за България **Европейската комисия** показва състоянието на социалното развитие и етапа на изпълнение на препоръчителните мерки. Въз основа на този доклад се отбелязват следните аспекти¹⁸:

- слабо развитие на образователната система и услуги за обучение на групи в неравностойно положение;
- Значителен напредък в **укрепването и интегрирането на социалната**

¹⁵ Информация от Община Бяла

¹⁶ EGOV.BG, The government services and information portal, <https://egov.bg/wps/portal/en/egov/institutions/ministries/0006> (посетен на 10.05.2020)

¹⁷ Правителство на България. Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване, достъпен на <http://www.strategy.bg/FileHandler.ashx?fileId=9429>, посетен на 19.05.2020

¹⁸ European Commission, Country Report Bulgaria 2017, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2017-european-semester-country-report-bulgaria-en_3.pdf (посетен на 18.05.2020)

помощ, включително съответните социални услуги и активни политики на пазара на труда;

- система, чийто капацитет все още не позволява да увеличи обхвата на системата с минимален доход;
- бавно развитие на ефективността на здравната система.

Опитите на българската държава да повиши качеството на социалните услуги за гражданите се отразяват в структурата на законите, регулиращи тази област. Следват нормативни актове с повишено значение в социалната област:

- **Национален социален доклад на Република България**, който има за цел да оценява социалните услуги на годишна база;
- **Законът за социално подпомагане в България**, изготвен през 1998 г. с последващи изменения и допълнения;
- **Закон за здравеопазването на България**, обнародван в Държавен вестник и в сила от 2005 г. с последващи изменения и допълнения;
- **Наредба № 4 от 1999 г.**, издадена от министъра на труда и социалната политика на България, позовавайки се на **Общите условия за предоставяне на социални услуги**;
- **Законът за защита на хората с увреждания и рехабилитацията и социалната интеграция на България**, влязъл в сила през 1995 г. с последващи изменения и допълнения;
- **Закон за интеграция на хората с увреждания**, разработен през 2004 г. и в сила от 01.01.2005 г.;
- **Закон за социално осигуряване на България** влязъл в сила на 19.06.2008 г.¹⁹.

На ниво **Община Бяла** регламентите в социалния сектор са под форма на **стратегия за развитие** в изпълнение за периода 2016-2020 г.

Стратегията, приета с Решение 113 в Протокол №. 11 / 27.04.2016 г. и изменено с Решение № 341 по Протокол №. 33 / 30.06.2017 г. съставлява един план, който е в съответствие с Областната стратегия за развитие на социалните услуги в област Русе (2016-2020 г.).

Целта на стратегията е да разработи емпирична рамка за нови социални услуги и да

¹⁹ Правителство на България. Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване достъпен на <http://www.strategy.bg/FileHandler.ashx?fileId=9429>, посетен на 19.05.2020

подобри качеството на тяхната мрежа, но също така да въведе принципите на работа и взаимодействие, насочени към ефективност и ефикасност, както и доброто им управление.

Целта на разработването на тази стратегия беше необходимостта да се определят приоритетите в областта на социалните услуги на местно ниво, в съответствие със специфичните нужди на населението на община Бяла. Географски, обхватът на стратегията обхваща всички местности в общината, като обръща специално внимание на изолирани райони, където живеят рискови групи. От желанието да се бори с неравномерното развитие и да увеличи скоростта на достъп до социални услуги, общината има за цел да очертае насоки за развитието на система за социални услуги, която отговаря на нуждите на рисковите групи и да е ефективна при функционирането си от гледна точка на управлението и икономически. Стратегията установява както общинската рамка, така и параметрите на социалните услуги във всяко населено място в администрацията²⁰.

1.3. Специфични разпоредби относно предоставянето на социални услуги за възрастни хора

Следват особености на системата за социални услуги в Румъния и България по отношение на програми и съоръжения за възрастни хора.

1.3.1. Специфични разпоредби относно предоставянето на социални услуги за възрастни хора в Румъния: законодателни разпоредби, основни програмни документи

По отношение на социалната система, създадена специално за възрастни хора, може да се види, че подобряването на качеството на живот на възрастните хора е една от основните цели на Националната стратегия за насърчаване на активното стареене и защита на възрастните хора.

Повишаването на качеството на живот на възрастните хора осигурява цели, материализирани в споменатата по-горе стратегия, която се осъществява в четири измерения. Разработените цели и приетите въз основа на тях мерки обхващат не само сферата на социалното подпомагане, те съчетават областта на социалните услуги с мерките за активно остаряване в съответствие с директивите на Европейския съюз.

²⁰ Информация от Община Бяла

Първата цел, разработена от властите, предвижда **активно участие на пазара на труда** чрез програми, насочени към: учене през целия живот и придобиване на нови умения; стратегии за управление на възрастовите пирамиди за работодателите; специализирани служби за заетост за възрастни хора или системи за обезщетения и данъчни облекчения за работодателите.

Втората цел действа в социалната област, като иска да **увеличи ролята на възрастните хора в обществото и семейството**. Програмите, разработени въз основа на тази цел, се стремят към: подпомагане на възрастните хора, които се грижат за други хора и признаване на приноса на възрастните хора в семейството; подпомагане развитието на доброволческото движение сред възрастните хора или подпомагане на желаещите да придобият нови знания, да се включат в образователни и културни дейности.

Автономният начин на живот представлява деизидерат, изготвен като цел и материализиран чрез планове, предназначени да отговорят на следните аспекти: развитие на специализирани гериатрично-геронтологични услуги; развитие на услуги за дългосрочна грижа в дома и в жилищните грижи; насърчаване на значението на поддържането на здравословен и физически активен начин на живот или предприемане на мерки за предотвратяване и борба с всяка форма на насилие над възрастни хора.

Последната цел е **да се популяризира положителен имидж на възрастните хора** чрез масови информационни кампании; образователни кампании в училищата и насърчаване на участието на медиите²¹.

В сравнение със **специфичните наредби**, разработени от държавата за социално подпомагане на възрастни хора, те са групирани в 3 основни закона и 5 правителствени решения за социално подпомагане на възрастни хора и организация, функциониране и създаване на различни институции, дейности или програми, които имат роля за повишаване на качеството на услугите за възрастни хора²².

От тях най-важни са:

- **Правителствено решение № 886/2000** за одобрение на Националната мрежа за оценка на нуждите на възрастните хора. Базирайки се на това се определят критериите за класификация в степените на зависимост, въз основа на които се

²¹ **Министерство на труда.** (2015). Подобряване на качеството на живот на възрастните хора, основна цел на Националната стратегия за насърчаване на активния живот на възрастните и за защитата им, одобрен днес от правителството, достъпен на <http://www.mmuncii.ro/j33/index.php/ro/comunicare/comunicate-de-presa/3954-cp-imbattranire-15072015>, посетен на 11.04.2020

²² **Министерство на труда.** (n.d.) Защита на правата на възрастните хора - активно стареене, достъпен на <http://www.mmuncii.ro/j33/index.php/ro/legislatie/asistenta-sociala/servicii-sociale-si-incluziune-sociala>, посетен на 11.05.2020

предоставят социални услуги. Според решението, степента на зависимост означава положението на човек, който в резултат на загуба на автономност поради физически, умствени или психически причини се нуждае от значителна помощ и / или грижи за извършване на основните дейности от ежедневието живот²³;

- **Правителствено решение № 566/2015 г.** относно одобряването на Националната стратегия за насърчаване на активното застаряване и защитата на възрастните хора за периода 2015 - 2020 г. и на Стратегическия план за действие за периода 2015 - 2020 г. с последващи изменения и допълнения;
- **Закон № 17/2000** за социално подпомагане за възрастни хора, преиздаван, с последващи изменения и допълнения, въз основа на които се определят мерките за помощ за възрастни хора, намирайки се в съотношение на допълнение спрямо предвидените в общата рамка на системата за социална помощ²⁴;
- **Правителствено решение нр. 479/2016 г.** относно одобряването на програмата от национален интерес „Повишаване качеството на живот на възрастните хора в домове за възрастни хора“. Създаденият план въз основа на това решение, съдържа следните разпоредби:
  - **осигуряване на специализирани човешки ресурси** с цел преглед на индивидуализираните планове за грижи и помощ / планове за интервенция за бенефициенти на старчески домове;
  - **прилагане на мерки за възстановяване / функционална психическа и / или физическа рехабилитация, социална интеграция / реинтеграция**, включени в индивидуализирания план за обслужване и насърчаване на рехабилитацията за активен и независим живот;
  - **прилагане на управление за възрастните хора** изчакващи свободни места в списъците за домове за възрастни, от гледна точка на идентифицирането на алтернативни решения за грижи у дома или в общността²⁵.

²³Правителство на Румъния. (2000) Правителствено решение нр. 886/2000, допълно на http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Legislatie/Asistentia-sociala-2018/HG_886_2000_la_18-01-2018.pdf, посетено на 11.05.2020

²⁴Парламент на Румъния.(2000) Закон нр. 17 от 6 март 2000. Преиздадена относно социални помощи за възрастните хора.

²⁵ Guvernul României. (2016) Programul de interes național "Creșterea calității vieții persoanelor vârstnice din căminele pentru persoane vârstnice", достъпен на <https://lege5.ro/Gratuit/gezdgobvge3q/programul-de-interes-national-cresterea-calitatii-vietii-persoanelor-varstnice-din-caminele-pentru-persoane-varstnice-din-06072016>, посетен на 11.05.2020

1.3.2. Специфични разпоредби относно предоставянето на социални услуги за възрастни хора в България: законодателни разпоредби, основни програмни документи

Като се имат предвид социалните и икономическите особености на всяка държава, областта на социалната защита на възрастните хора се определя и приоритизира чрез отчитане на първата фаза на тези променливи. Под социална защита се разбира набор от действия, предприети от обществото за предотвратяване, намаляване или премахване на последиците от събития, считани за социални рискове²⁶.

Нарастващата загриженост на международните органи за защита на възрастните хора доведе до редица промени в законодателството и подхода към социалните услуги за възрастни хора в България. **Домашната грижа** за тази категория хора в България има за цел да подобри условията на живот и здравето, като предоставя подкрепа при извършване на основни дейности.

Откроява се също загриженост за лицата, полагащи грижи и персонала, които предоставят тези услуги. Във връзка с проблемите, срещани в този сектор, специализираните проучвания отбелязват наличието на две области, които властите трябва да вземат предвид при грижите за възрастните хора.

Първият аспект се отнася до **естеството на проблемите на възрастните хора**, които са **предимно хронични** и предполага наличието на услуги и мерки за осигуряване на постоянна грижа за пациента. Вторият аспект включва **елементи от социологическо естество по отношение на нуждата на възрастния човек да поддържа връзка с членове на семейството или близки хора**, като институционализацията се възприема като крайно решение в случай на неспособност на членовете на семейството да осигурят достоен живот или причината за сериозни медицински проблеми, които изискват специализирана медицинска помощ²⁷.

Развитието на тази област на социалните услуги в България изисква модерна инфраструктура, която може да поддържа видовете услуги за възрастни хора. Необходимите ресурси за подобна инфраструктура - от финансови средства до медицински персонал и гражданско общество, са сектори, в които държавните институции са задължени да действат за ефективно регулиране и организиране на действия, така че законът за социални грижи да включва съвременни стандарти в

²⁶Consiliul Național al Persoanelor Vârstnice, *Incluziunea social a persoanelor vârstnice*, 2013, pag.6, http://www.cnpv.ro/pdf/analize2013/Incluziunea_sociala_a_persoanelor_varstnice_2013.pdf (посетен на 16.05.2020)

²⁷Стенли Дж. Броуди в Джордже Нямец. (2011) Договор за социално подпомагане, издателство „Полиром“, Букурещ

съответствие с настоящата европейска рамка.

За община Бяла общинската стратегия за развитие на социалните услуги (2016-2020) обхваща всички уязвими общности и възрастови групи в общината. Обхватът на стратегията обхваща територията на община Бяла, но се обръща внимание и на местностите, където живеят рискови групи. **В сравнение с възрастните хора** тя има следните цели:

- развитие на обществени услуги за предотвратяване на социално изключване и изолация;
- деинституционализация и подобряване на качеството на грижите у дома;
- развитие на капацитета за управление и предоставяне на качествени социални услуги;
- развиване на междусекторни и междуинституционални партньорства в планирането и предоставянето на социални услуги²⁸.

В заключение, положението на възрастните хора е деликатен въпрос, който се проявява в няколко социални и икономически измерения. Местните и националните власти с течение на времето са осъществили множество проекти и законодателни планове в съответствие с европейските директиви в опит да помогнат на възрастните хора.

²⁸ Информация от Община Бяла

Глава 2.

Описание на ситуацията в двете общности

В тази глава ще направим описание на ситуацията в двете общности, като изхождаме от спецификата на всяко населено място и след това ще анализираме компетентностите, упражнявани от местните органи на публичната администрация по отношение на качеството и организацията на предоставяните социални услуги за възрастни. Въз основа на тях в края на главата се прави представяне на видовете услуги и мерки за изследваната рискова група.

2.1. Спецификата на възрастните хора в Бяла и Гръдинари

Спецификата на възрастните хора в двете населени места, е представена от особености на демографската и социално-икономическата ситуация в комуна Гръдинари и община Бяла, като се прави сравнителен анализ със ситуацията на национално ниво.

2.1.1. Особенности на възрастните хора от комуна Гръдинари

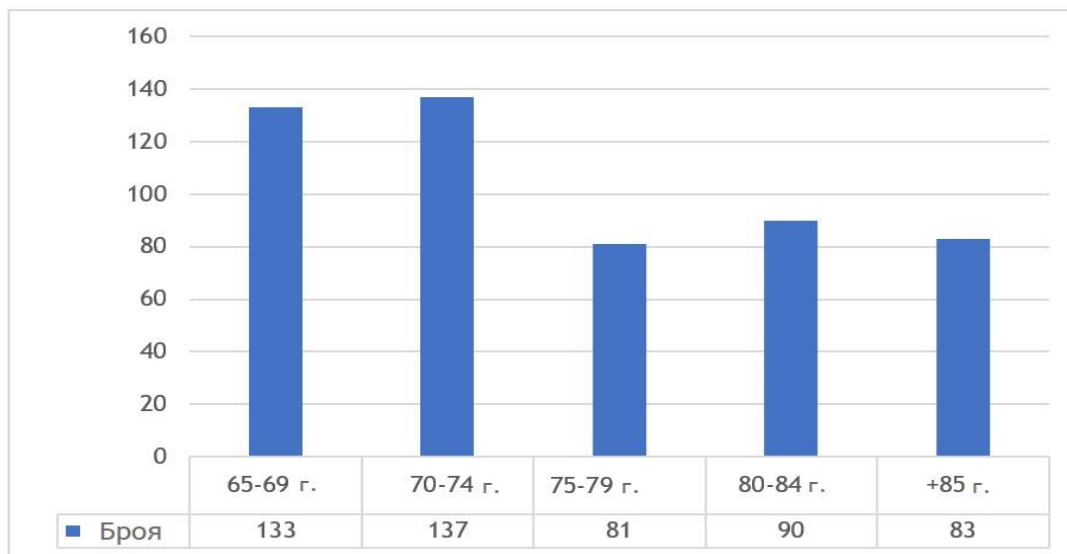
Комуна Гръдинари е включена по отношение на администрираната област като комуна със средно ниво, разположена в окръг Гюргево, на границата с окръг Илфов.

По отношение на спецификата на възрастното население в това населено място, особеностите, които ще бъдат представени в тази подглава, се основават на анализ на демографските елементи. **Фигура 1** показва структурата на възрастното население на комуна Гръдинари, групирана в 5 възрастови групи. Според получената информация могат да се наблюдават следните аспекти:

- на ниво комуна са регистрирани 524 души на възраст над 65 години;
- възрастова група от 70 - 74 е най-големият дял с брой от 137 души, като това е 26,1% от общия брой възрастни хора, живеещи в комуната;
- с възрастта на групите процентът намалява, но има баланс между последните 3 възрастови категории, между които няма големи разлики;
- най-голямото разминаване е регистрирано между групата между 70-74 и възрастовата група 75-79, като последната е с най-нисък дял на възрастните хора. С брой от 81 възрастни хора тя представлява 15,4% от общия обем на

възрастното население²⁹.

Диаграма 1. Разпределение на населението в комуна Гръдинари

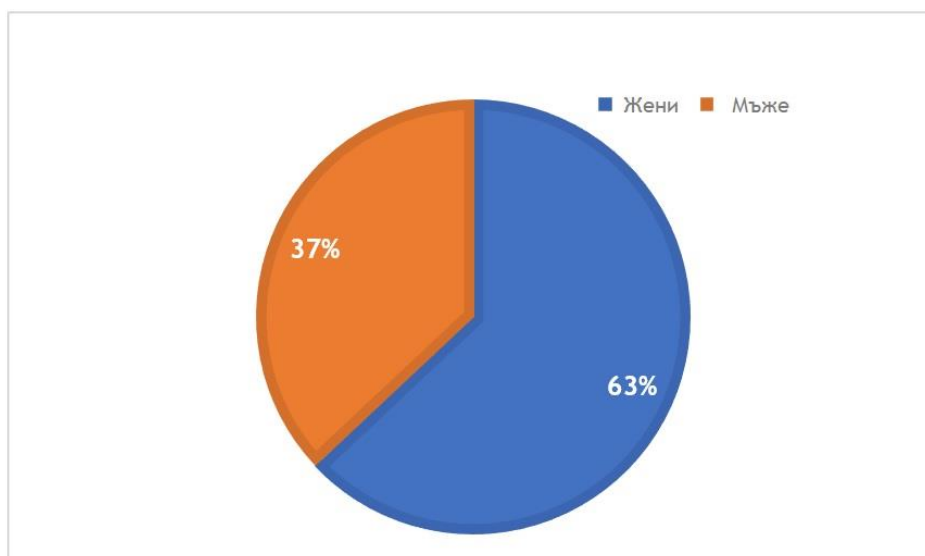
Източник: ТАЕ Гръдинари

Делът на възрастните хора от **общото население** на комуната представлява **процент в оптимални параметри**. С общ брой жители от 3500 души, комуна Гръдинари има дял от 15,9% от хората над 65 години.

Разглеждайки по-нататък структурата на населението, **Диаграма 2** показва структурата на възрастното население по пол. Според данните, предоставени от местната администрация, може да се наблюдава **голямо несъответствие между мъжкото и женското население** над 65 години. Приблизително **63% от възрастното население е представено от жени**, съставляващи брой от 330 души. Мъжкият дял е само 37% от общия брой представен от 194 мъже³⁰.

²⁹ ТАЕ комуна Гръдинари

³⁰ ТАЕ комуна Гръдинари

Диаграма 2. Разпределение на възрастното население по пол

Източник: ТАЕ Гръдинари

В продължение демографските данни ще бъдат свързани с икономическите аспекти, обхванати както на местно, така и на национално, регионално и окръжно равнище, за да очертаят обща перспектива. Поради статистически и емпирични нужди, анализът на доходите беше извършен за по-широк период от време (2013-2019 г.), за да се обхванат несъответствия, намаления или нередовни увеличения, които могат да покажат определени характеристики.

Според данните в **Таблица 1** и информацията, предоставена от местната публична администрация, могат да се отбележат следните аспекти:

- има общо увеличение на средния месечен доход на възрастните хора;
- на национално ниво, от 2013 до 2019 г. има увеличение на пенсиите с приблизително 54,1%, пропорция, която запазва подобни стойности в случай на растеж на регионално и окръжно ниво³¹.

³¹ Национален статистически институт (n.d.) PNS102D - Средна месечна пенсия на държавно социално осигуряване и земеделски производители, по макрорегиони, региони на развитие и окръзи, по тримесечия и години, достъпен на <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>, посетен на 13.05.2020

Таблица 1. Среден месечен доход от пенсии на национално, регионално и окръжно ниво за периода 2013-2019 г.

Местоположение	Година 2013	Година 2014	Година 2015	Година 2016	Година 2017	Година 2018	Година 2019
Национално	809	845	886	931	1.026	1.126	1.247
Регион Южна - Мунтения	770	807	848	892	985	1.083	1.200
Гюргево	648	677	711	748	827	909	1.003

Източник: НИС

В сравнение със статистическата ситуация, представена чрез национални, регионални и окръжни данни, **средният месечен доход на възрастните хора в комуна Гръдинари надвишава и трите средни стойности.** Със среден доход от 1400 леи на месец³², възрастните хора в района се радват на много по-стабилна ситуация от икономическа гледна точка в сравнение с останалите пенсионери в окръг Гюргево. В сравнение с данните от 2019 г. стойността, посочена от ТАЕ комуна Гръдинари, показва разлика от 28,3% в сравнение с пенсиите в окръга. **Положителният аспект по отношение на икономическата ситуация не спира дотук, като пенсиите на възрастните хора в населеното място са с 14.2% по-високи от тези в регион Южна-Мунтения и 10.9% по-високи от средните за страната.**

Коефициентът на бедност сред възрастните хора е икономическа променлива от особено значение за настоящото проучване. Според специализираните термини равнището на бедност е процентът на бедните хора от общото население. Домакинствата, които имат разполагаем доход на еквивалент за възрастни под прага на бедност, се считат за бедни. В сравнение с настоящата ситуация, показателят за бедност се определя на прага от 60% от средния разполагаем доход на възрастен³³.

На следващо място, нивото на бедност на възрастните хора в комуна Гръдинари ще бъде анализирано, като се направи позоваване на ситуацията в тази категория като цяло. **Таблица 2** показва процентното изменение на нивото на бедност сред хората над 65 години на национално ниво. Според данните, предоставени от Националния статистически институт, **може да се забележи увеличение на процента от приблизително 8% от 2013 г. до 2018 г.,** достигайки през последната година от

³² Информация ТАЕ комуна Гръдинари

³³ Национален Институт за Статистика. (n.d) SAR102B - Относителна степен на бедност по възрастови групи, достъпен на <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>, посетен на 13.05.2020

анализа до 22,8%.

Въпреки че пенсиите за възрастни хора се увеличават през този период, нарастващият процент на бедност предполага неефективност на тези икономически мерки, вероятно поради липсата на конкретна методология за включване на възрастните хора. В този случай мерките за активно стареене са приложима алтернатива за намаляване на тази нарастваща пропаст³⁴.

В сравнение с националната средна стойност, данните на ниво комуна Гръдinari показват приспособяване към общата ситуация, равнището на бедност върви по възходящия път. Въпреки това има леко позициониране под общата средна стойност, като нивото на бедност на възрастните хора в комуната е 20%³⁵. В сравнение с общия дял в регион Южна Мунтения, който през 2018 г. посочва процент от 25,7%, комуна Гръдinari също представлява позиция под средното ниво, като общият процент на бедност е 25%³⁶.

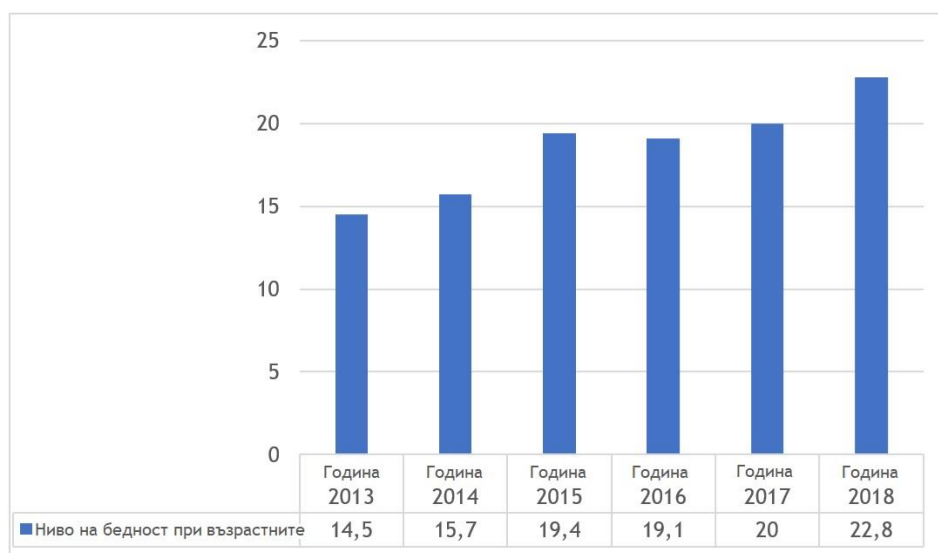

Таблица 2. Коефициент на бедност сред възрастните хора на национално ниво
Източник: НИС

Рискът от социално изключване сред възрастните хора се изчислява чрез показателя

³⁴ В същия документ

³⁵ Информация от ТАЕ комуна Гръдinari

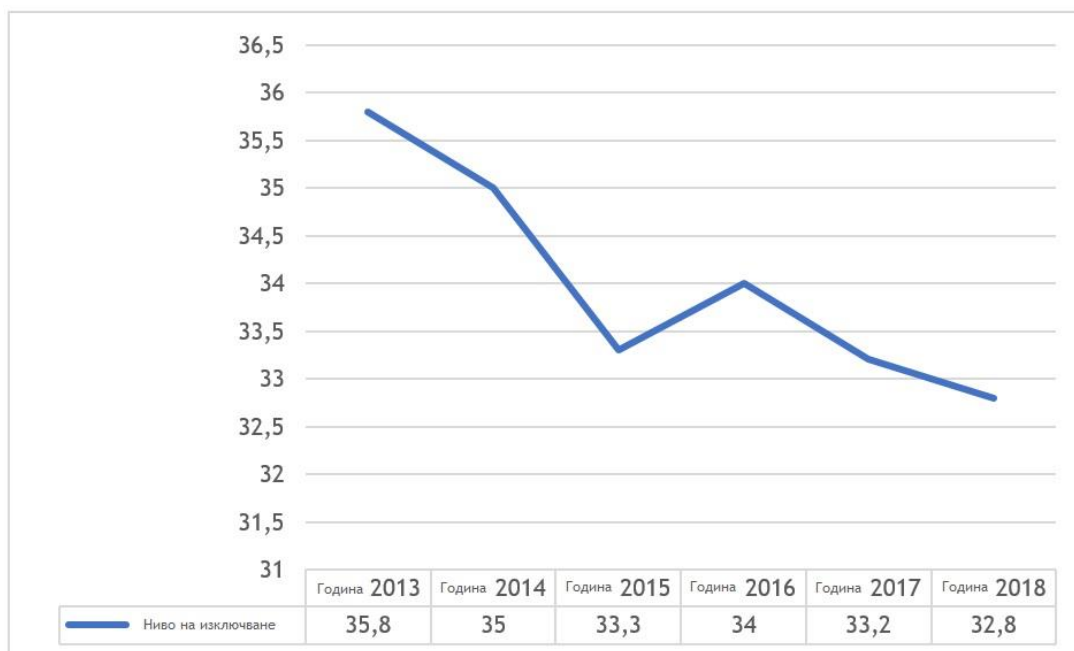
³⁶ Национален статистически институт (n.d) SAR102D - Относителна степен на бедност по региони на развитие и макрорегиони, достъпен на <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>, посетен на 13.05.2020

APROPE - статистически индекс, приет на европейско ниво от програмата „Европа 2020“, който осигурява общия дял на населението на определени групи, изложени на риск от бедност или социално изключване. Класификацията според критериите на този показател се прави за лицата в следните ситуации:

- имат разполагаеми доходи под прага на бедност;
- са в състояние на тежки материални лишения;
- живеят в домакинство с много ниска интензивност на труда³⁷.

Според данните на **Диаграма 3** може да се наблюдава **постепенно намаляване на риска от социално изключване сред възрастните хора**. Процентът намалява с 3% от 2013 г. до 2018 г., достигайки 32,8% през последната година от анализа. Въз основа на националните данни може да се направи положителна прогноза по отношение на риска от социално изключване през следващите години, който постепенно намалява, принципите могат да бъдат приложени към ситуацията на ниво комуна Гръдинари.

Диаграма 3. Рискът от социално изключване сред възрастните хора на национално ниво
Източник: НИС

³⁷ Национален статистически институт (n.d.) SAR111B - Степен на риск от бедност или социално изключване (AROPE), по възрастови групи, достъпен на <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>, посетен на 13.05.2020

2.1.2. Особености на възрастните хора в Община Бяла

Социално-демографските елементи на населението в напреднала възраст в община Бяла се материализират в поредица от променливи, които могат да бъдат наблюдавани на първа фаза, чрез анализ на техните пропорции на национално ниво и чрез сравнение с особеностите на тези елементи върху възрастното население в Румъния.

Първи аспект, който се забелязва, е **степената на застаряване на населението с малко по-висок дял в случая с България**. Делът на хората над 65 години в общото население е около 19,2% в сравнение с 18,3% в случая на Румъния³⁸. На този фон можем да видим необходимостта административните звена в България и Румъния да създадат система за социално подпомагане за възрастни хора, чиято ефективност и сложност да отговарят на нуждите на нарастващото население.

Средната продължителност на живота в двете държави показва подобни показатели, като България регистрира средно 74,8 години, докато в Румъния продължителността на живота е **леко увеличена** до 75,3 години. Приближаването на данните предполага подобно ниво на капацитет на институционалните здравни и социални услуги³⁹.

Краен общ показател е **степената на зависимост на възрастните хора**, която е **непропорционална между двете състояния в сравнение с другите променливи**. Хората над 65-годишна възраст са имали степен на зависимост от около 25% в Румъния, докато в България тя е била с около 5 процента по-висока.

По отношение на **спецификата на възрастното население** в това населено място, особеностите, които ще бъдат представени в тази подглава, се основават на анализ на демографските елементи. **Диаграма 4** показва структурата на възрастното население на ниво Община Бяла, групирана по 5 възрастови групи. Според данните могат да се наблюдават следните аспекти:

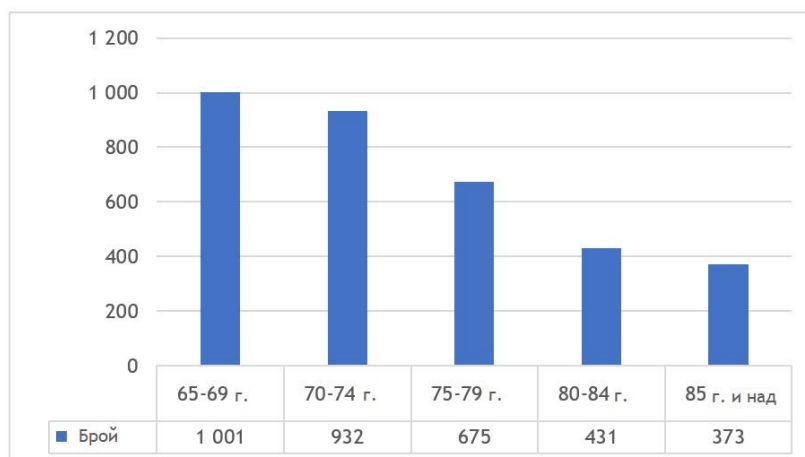
- населението на хората над 65 години събира през май 2020 г. общ брой от **3412 души**;

³⁸ Institutul Național de Statistică. (n.d.) POP106A - Populația rezidentă la 1 iulie pe grupe de vârstă și sexe, medii de rezidență, macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe, достъпен на <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>, посетен на 15.05.2020

³⁹ Banca Mondială. (2020) Speranța medie de viață în anul 2017, достъпен на https://www.google.com/publicdata/explore?ds=d5bncppjof8f9_&met_y=sp_dyn_le00_in&idim=country:BGR:BEL:ROU&hl=ro&dl=ro, посетен на 15.05.2020

- тенденция към намаляване на петте групи от възрастното население, като **най-висок дял е възрастовата група 65-69 години**. С брой от 1 001 души групата представлява 29,3% от общото възрастно население;
- втората статистическа група по значимост е възрастовата група от 70 до 79 години. С население от 932 души групата съставлява 27,3% от общия брой;
- **групата с най-малка тежест** е най-възрастното население, над 85 години. С брой от 373 души групата представлява едва 10,9%;
- има **несъответствие от около 20 процента** между първо класираната група на възраст 65-69 години и групата възрастни хора на 85 и повече години⁴⁰.

Диаграма 4. Разпределение на възрастното население в Община Бяла
Източник: Община Бяла

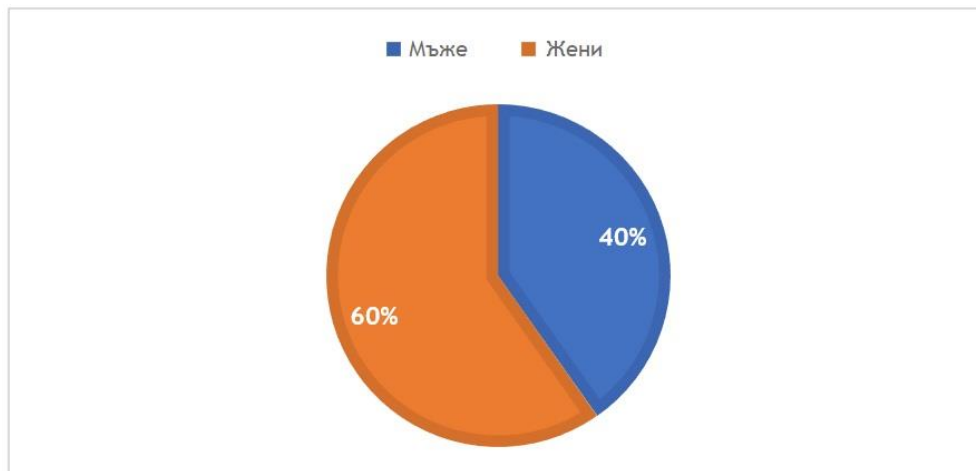
Делът на възрастните хора от **общия брой в комуната** съставлява **процент в оптимални параметри**. Данните, предоставени от местната публична администрация за 2020 г., показват **общ брой от 13 473 жители**. В сравнение с общото население възрастните хора представляват **увеличен дял от 25.3%, с около 10 процента по-висок от този, регистриран в комуна Гръдinari**⁴¹. Разглеждайки по-нататък структурата на населението, **Диаграма 5** показва структурата на възрастното население по пол. Според данните, предоставени от местната администрация, може да се наблюдава **голямо несъответствие между мъжкото и женското население над 65 години**. Приблизително **60% от възрастното население е представено от жени**, които съставляват брой от 2039 души. Мъжкият дял е само 40% от общия брой,

⁴⁰ Информация от Община Бяла

⁴¹ В същия документ

с брой от 1373 мъже⁴².

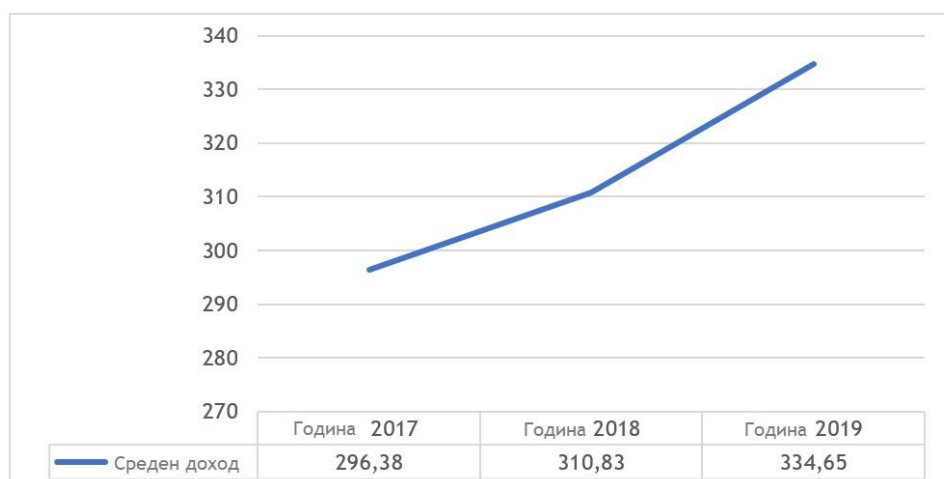

Диаграма 5. Разпределение по пол на възрастното население в Община Бяла

Източник: Община Бяла

В продължение демографските данни ще бъдат свързани с икономическите аспекти, обхванати на ниво населено място. Извън статистическите и емпирични нужди, **анализът на доходите** е извършен за по-широк период от време (2017-2019 г.), за да се обхванат несъответствия, намаления или нередовни увеличения, които могат да покажат определени характеристики. Според **Диаграма 6** средният месечен доход отбелязва **възходяща тенденция**. През 2019 г. е регистриран среден месечен доход от 334,65 лева за лице над 65 години. В сравнение с 2017 г., когато доходът достигна средно 296.38 лева, през 2019 г. има увеличение с 12.9%.

⁴² Информация от Община Бяла

Диаграма 6. Среден месечен доход за периода 2017-2019 г. на ниво Община Бяла
Източник: Община Бяла

За по-широка перспектива за доходите на възрастните хора, **Таблица 3** показва ситуацията по основните възрастови групи на възрастните хора. Според данните могат да се забележат следните аспекти:

- **общо увеличение на доходите**, регистрирани на ниво всички възрастови групи;
- възрастовата група 65-69 г. има **най-висок доход сред възрастните хора**, като също има най-голямо пропорционално увеличение;
  - със среден месечен доход от 367,78 лева през 2019 г. населението в тази група е имало увеличение на доходите с 16,1% през 2017-2019 г.;
- С напредване на възрастта има **намаление на доходите**. Групата от хора над 80 години има **най-ниски доходи през 2019 г.**;
  - с увеличение от 11,0% възрастните хора над 80 години са имали през 2019 г. среден месечен доход от 309,71 леи;
- между хората във възрастовата група 65-69 и тези над 80 години има **голямо несъответствие в доходите**, с разлика от около 15,7%⁴³.

Таблица 3. Среден месечен доход за периода 2017-2019 г. по групи

Възраст	Година 2017	Година 2018	Година 2019
---------	-------------	-------------	-------------

⁴³ Информация от Община Бяла

65-69 години	316,52	335,64	367,78
70-74 години	297,96	310,87	335,15
75-79 години	294,28	307,08	325,95
над 80 години	276,75	289,74	309,71

Източник: Община Бяла

Друг важен аспект, който е съществена променлива в настоящия анализ, е **степената на бедност сред възрастното население**. Показателите за бедността и социалното включване са част от общите показатели на Европейската общност за наблюдение на напредъка на страните в борбата с бедността и социалното изключване. Основният източник на статистика за изчисляване на показателите е годишното проучване „Статистика на доходите и условията на живот (EU-SILC)“, като данните се предоставят от Националния статистически институт на България.

Ролята на системата за социална защита е жизненоважна за намаляване на бедността. Данните за 2018 г. сочат **рязък процент на бедност сред възрастните хора**. Ако **доходите на домакинствата** включват доходи от пенсии, но изключват други социални трансфери, **нивото на бедност нараства с около 7,5% от 22,0 на 29,5%**. По отношение на доходите на домакинствата само по отношение на пенсии и социални трансфери, равнището на бедност показва **тревожна ситуация**. Делът се увеличава с 23,2%, достигайки **ниво на бедност от 45,2%** на домакинство.

Оценките на бедността по видове домакинства показват, че **най-големият проблем възниква сред домакинствата с един член над 65-годишна възраст**, следвани от самотни родители с деца. Сред едночленните домакинства **рискът от бедност е 16,3% по-висок за жените**, отколкото за мъжете.

Рискът от бедност и социално изключване е с 24% по-висок за човек над 65 години, който живее сам в домакинството в сравнение с домакинство с човек под 65 години.

За по-възрастното население серия от ключови показатели за 2018 г. разкрива следните аспекти, обхванати в **Таблица 4**:

- висок процент на риск и в трите измерения за хора над 65 години;
- **рискът от бедност** е най-ниският дял сред хората над 65 години в сравнение с другите две променливи. Рискът от бедност сред възрастните хора обаче е със 7,2% по-висок от общия дял на населението, достигайки 29,2% през 2018 г;
- **рискът от материални лишения** е с още по-голяма разлика между възрастните хора и общия им дял при хората над 65 години, представлявайки процент от 32,7%;

- **социалното изключване** е проблематично измерение не само сред възрастното население. Възрастните хора съставляват риск от социално изключване от 45,1%, представляващ най-високият процент от трите променливи.

Таблица 4. Коефициент на бедност и социално изключване през 2018 г. на национално ниво в България

Относителна тежест	Общо население	над 65 години
Риск от бедност	22	29,2
Риск от материални лишения	20,9	32,7
Социално изключване	32,8	45,1

Източник: Община Бяла

В сравнение с описаната по-горе национална ситуация, нивото на бедност и **социално изключване в област Русе**, включително Община Бяла, представя редица благоприятни данни. За общото население е посочен процент от 14,9%, докато за хора над 65 години процентът е много по-нисък, което показва **коефициент на риск от бедност от едва 5,5%**⁴⁴.

2.2. Компетенции, упражнявани от местните органи на публичната администрация по отношение на предоставянето на социални услуги за възрастни хора

В настоящата подглава, анализът се разпростира върху положението на социалните услуги на нивото на двете населени места, като са описани компетенциите, упражнявани от местните публични власти с цел подпомагане на възрастните хора.

2.2.1. Компетенции, упражнявани от местните органи на публичната администрация по отношение на предоставянето на социални услуги за възрастни хора в комуна Гръдinari

Според действащото законодателство правомощията, упражнявани от публичната администрация на комуна Гръдinari, се регулират въз основа на новия административен кодекс, влязъл в сила през 2019 г. Местните органи на публичната администрация на окръжно ниво си сътрудничат с централните органи на публичната

⁴⁴ Информация от Община Бяла

администрация в серия от сектори, включително социално подпомагане, адресирано до хора с увреждания или хора в затруднение⁴⁵. **Финансирането на социалните услуги за възрастни хора** влиза в първата фаза от компетентността на централната администрация. Националният орган действа, като разпределя средства за следните области:

- финансиране на дейностите за социално подпомагане, извършвани от румънски асоциации и фондации с юридическа правосубектност, както и от култовите звена, признати в Румъния;
- инвестиционни разходи и капитални ремонти на звена за социално подпомагане в райони в неравностойно положение;
- финансиране на текущите разходи по домовете за възрастни хора;
- финансиране на програми от национален интерес за развитие и устойчивост на социалните услуги за възрастни хора;
- в рамките на компетенциите на централната публична администрация са включени и други категории разходи, установени с годишните бюджетни закони⁴⁶.

На местно ниво, като се започне от направленията на националните органи, правомощията върнати на това ниво, включват следните елементи:

- финансиране на разходите за организиране и функциониране на социалните услуги в общността, както и за домашните грижи. Разходите в тази категория се регулират от Закон №. 17/2000 за социално подпомагане за възрастни хора, преиздаден, с последващи изменения и допълнения. Въз основа на член 13 местната публична администрация може да предприеме следните действия:
  - наемане на квалифициран персонал, който да се грижи за възрастните хора, за да действа според степента на нужда на бенефициента и според необходимия период на грижи;
  - покриване на доходите на половин норма, съответстващи на брутната месечна заплата на домашния болногледач в случай на съпруг и роднини, които имат зависими възрастни лица в грижа и се ползват от намален месечен работен

⁴⁵ Правителство на Румъния. (2019) Административен кодекс от 03.07.2019, достъпен на <https://lege5.ro/Gratuit/gm2dcnrygm3q/codul-administrativ-din-03072019>, accesat la data de 12.05.2020

⁴⁶ Правителство на Румъния. (N.d.) Социални услуги за възрастни хора, достъпен на <https://www.servicii-sociale.gov.ro/ro/persoane-varstnice>, посетен на 12.05.2020

график⁴⁷;

- финансиране на разходите на подчинените / административните обществения;
- финансиране на дейността по социално подпомагане на някои румънски асоциации и фондации с правосубектност, както и на култовите звена, признати в Румъния;
- разходи за погребение на помощници, които нямат законни поддръжници или такива, които не могат да изпълнят семейните си задължения поради здравословното си състояние или несигурното икономическо положение⁴⁸.

Също така е компетентността на местната администрация да разпределя суми, предназначени за допълване на собствените доходи на общественията, осигурени в местната публична администрация и регламентирани със Закон № 17/2000 за социално подпомагане за възрастни хора, преиздаден, с последващи изменения и допълнения. Въз основа на този закон са предвидени следните разходи, които могат да бъдат покрити с подкрепата на местната публична администрация:

- основни разходи за осигуряване на оптимални условия за грижа и безопасност на възрастните хора;
- разходи за грижи, които зачитат идентичността, почтеността и достойнството на възрастния човек;
- разходи за различни дейности, насочени към включване на възрастните хора в социалния живот, поддържане на физически и интелектуален капацитет, надзор и медицински грижи при лечение на елементите на процеса на стареене⁴⁹.

По отношение на **конкретната ситуация** на комуна Гръдинари, предоставените от местната публична администрация данни за предоставяните услуги с цел подпомагане на качеството на живот на възрастните хора показват наличието на съществени условия, които могат да представляват солидна рамка за развитието на услугата за социално подпомагане. Първи аспект е положението на **възрастните хора с увреждания**. Положението на тази категория бенефициери е представено чрез

⁴⁷ Румънски парламент. (2000) Общностни услуги за възрастни хора Закон 17/2000, достъпен на <https://lege5.ro/Gratuit/gi4diobsha/asistenta-sociala-a-persoanelor-varstnice-lege-292-2011?dp=gu4tinbsgiygtg>, посетен на 12.05.2020

⁴⁸ Правителство на Румъния. (N.d.) Социални услуги за възрастни хора, достъпен на <https://www.servicii-sociale.gov.ro/ro/persoane-varstnice>, посетен на 12.05.2020

⁴⁹ Румънски парламент. (2000) Общностни услуги за възрастни хора Закон 17/2000, достъпен на <https://lege5.ro/Gratuit/gi4diobsha/asistenta-sociala-a-persoanelor-varstnice-lege-292-2011?dp=gu4tinbsgiygtg>, посетен на 12.05.2020

сравнения на данните предоставени на ниво окръг за този въпрос разглеждана генерално. Данните за 2018 в **Таблица 5** показват съществуването в окръг Гюргево на брой от 386 бенефициери на месечна надбавка за придружители на хора с тежки увреждания, регистриращи доход на съпътстващи от приблизително 1 511 леи на месец. На ниво окръг общият брой на хората с увреждания, получаващи обезщетения през 2018 г., е 8 168 души, получаващи сума от приблизително 292 леи на месец⁵⁰.

Таблица 5. Ситуация на хората с увреждания в окръг Гюргево през 2018 г.

Вид услуга	Брой бенефициенти	Предвидена сума	Сума на бенефициент за месец
Месечна помощ за придружаващи за лица с тежки зрителни увреждания	386	5.332.202	1.151
Месечна помощ за възрастни с тежки	8.168	28.652.880	292

Източник: НИС

В сравнение със ситуацията на ниво окръг, в комуна Гръдинари са регистрирани 18 асистенти за възрастни хора с увреждания, които имат стойност на надбавки от 1346 леи, 16,9% по-висока от сумата, предоставена на ниво окръг през 2018. Същевременно, в сравнение с общата ситуация през 2020 г. в комуната бяха отчетени 14 обезщетения за възрастни хора с увреждания⁵¹.

Друг аспект, свързан с компетентността на местните власти, е администрацията и броят на центровете, посветени на грижите за възрастни хора. Според данните, предоставени от ръководството на комуна Гръдинари, на територията на населеното място има две институции, които предоставят социални услуги (убежище, общжития, дневни центрове, публични власти и др.)⁵². В сравнение със ситуацията по окръзи, **Таблица 6** посочва съществуването на шест центъра за грижи за възрастни хора, два от които са в частна администрация. Данните сочат също съществуването на жилищен център за възрастни хора и хронично болни в терминална фаза и съществуването на програма за предоставяне на услуги за домашна грижа, като и двете са в публичната

⁵⁰ Национален статистически институт (n.d.) ASS117B - Обезщетения, предоставени на хората с увреждания от макрорегиони, региони за развитие и окръзи, достъпен на <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>, посетен на 12.05.2020

⁵¹ Информация от ТАЕ комуна Гръдинари

⁵² Информация от ТАЕ комуна Гръдинари

администрация⁵³.

В сравнение с общо 8 съществуващи центрове и услуги в окръг Гюргево за възрастни хора, **комуна Гръдинари** представя **благоприятна ситуация** за двата съществуващи центъра в района, като осигурява оптимална основа за разработване на стратегията и последващи планове за развитие на социални услуги за възрастни хора.

Таблица 6. Ситуация на социалните услуги за възрастни хора в окръг Гюргево на ниво 2020 г.

Категория	Частни	Обществени	Общо
Резиденциални центрове за грижа и помощ	2	4	6
Резиденциални центрове за възрастни хора и хронично болни в терминална фаза	:	1	1
Услуги за обгрижване у дома за възрастни хора, хора с увреждания и със зависимости	:	1	1
Общо	2	6	8

Източник: Министерство на труда

Елементите, които съставляват **загриженост** за положението на социалните услуги, за комуна Гръдинари, се намират в сферата на ефективно планиране и организация на институционалните компетенции. Липсата на проекти, осъществявани в областта на социалните услуги от кметството, финансирани със собствени средства и **липсата на собствен план за прилагане на мерки за активно стареене или мерки за социално включване** на местно ниво представляват елементи, които отслабват областта на социално подпомагане на възрастните хора и водят до трудно развитие на променливите, свързани с повишаване на качеството на живот на възрастните хора.

2.2.2. Компетенции, упражнявани от местните органи на публичната администрация по отношение на предоставянето на социални услуги за възрастни хора в община Бяла

Компетенциите, упражнявани на ниво Община Бяла в сектора на социалните услуги, се осъществяват въз основа на финансиране от държавния и общинския бюджет. Предоставянето на тези услуги се осигурява от общината чрез прилагане на форма на

⁵³ Министерство на труда и социалната закрила. (2020) Социални услуги, лицензирани съгласно Закон 197/2012 - 10 април 2020 г., достъпен на http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Familie/10042020_Servicii_Sociale.pdf, посетен на 16.05.2020

независима организация, която позволява реализирането на всички дейности, свързани със социалния сектор. **Задълженията** на местните власти на Община Бяла са възложени от централните органи, които разработват подобни мерки и насоки за всички местни звена в Република България.

В своята дейност **общинските власти** имат задължението да **спазват изискванията за качество и ефективност при предоставянето на услуги на нуждаещи се хора**. Обхватът на задачите и правомощията, възложени на общината, е различен. Местните власти могат да имат широк спектър от компетенции, но изискванията за тяхното прилагане са определени на централно ниво.

Община Бяла предоставя също и **социални услуги, финансирани от оперативни програми, финансирани от Европейския социален фонд**. Властите спазват изискванията, посочени в наръчника за прилагане и предоставяне на социални услуги в опит да предоставят на възрастните хора набор от програми за подобряване на качеството им на живот. След това ще бъдат представени основни аспекти, свързани с компетенциите на местната власт във връзка с текущите проекти. Пълният списък на проекти, изпълнявани от органите на Община Бяла в социалния сектор, е даден в **раздел Приложения**

Важен аспект по отношение на правомощията, упражнявани от местните власти, е **способността да се справят с проблемите на възрастните хора**.

Този аспект ще бъде илюстриран допълнително от броя на възрастните хора, които зависят от социалната помощ, броя на тези, които получават помощ за инвалидност, и сумите, отпуснати от общината за този вид помощ.

За първата категория, **броят на възрастните хора, които зависят от социалната помощ и грижи**, има няколко елемента, които са строго свързани със ситуацията на местно ниво за 2020 г.

Местните власти предоставиха данни за 3 съществуващи социални програми на ниво населено място. Те имат следните характеристики:

- **механизмът за лична помощ** се осъществява на ниво Община с 22 потребители на услугата;
- наличието на местна рамка, благоприятна за изпълнение на националната програма „Предоставяне на грижи в дома“, на ниво Община има 52 договора с граждани, бенефициери на тази помощ;
- проект „Осигуряване на топъл обяд в град Бяла, област Русе“, който успя да

осигури топла храна за 40 възрастни хора ⁵⁴.

Във второто измерение **подкрепата на възрастни хора с увреждания** предвиждаме на основание член 24 от Закона за хората с увреждания и изготвената индивидуална оценка на нуждите на хората с увреждания следните елементи:

- финансова подкрепа за закупуване на лично моторно превозно средство;
- финансова подкрепа за адаптиране на жилища;
- финансова подкрепа за балнеолечение и / или рехабилитационни услуги;
- финансова помощ за поддръжка на дома;
- месечна финансова помощ.

Според данните, предоставени от местните служби за подпомагане, **дирекция „Социално подпомагане“** - Бяла поддържа общо 1 056 души в община Бяла.

Месечната финансова помощ има за цел да компенсира разходите, свързани с преодоляване на трудностите, причинени от вида и степента на увреждане. Финансовата подкрепа за хора с увреждания се състои от два компонента:

- месечна финансова подкрепа в зависимост от степента на увреждане;
- целеви обезщетения в зависимост от вида на увреждането.

Въз основа на законодателните разпоредби на българската държава лицата с трайни увреждания над 18 години, включително възрастните хора, имат право на месечна финансова помощ, както следва:

- от 50 до 70% степен на инвалидност, представляваща 7% от линията на бедност за страната. В тази категория са идентифицирани **173 души** над 18 години, които получават този вид месечна финансова помощ;
- от 71 до 90% степен на инвалидност, представляваща 15% от линията на бедност за страната, са регистрирани **297 души** които получават този вид месечна финансова помощ;
- последна категория, над 90% степен на инвалидност представляват 25% от линията на бедност за страната регистрирани **87 души** получават този вид месечна финансова помощ.

В случай на група с повече от 90% степен на увреждане, могат да бъдат разграничени

⁵⁴ Информация от Дирекция Социално подпомагане Бяла

следните категории:

- над 90% степен на инвалидност с **определена външна помощ, които получават пенсия за инвалидност** поради общо заболяване или поради трудова злополука или професионална болест. Те са поставени с процент от 30% от линията на бедност за страната и са регистрирани 15 души, които получават този вид месечна финансова помощ;
- над 90% степен на инвалидност с **определена външна помощ, които получават социална пенсия** за инвалидност в размер на 57% от линията на бедност за страната. На ниво Община Бяла е регистрирано 1 лице, което получава този вид месечна финансова помощ.

По данни на Дирекция „Социално подпомагане“ - Бяла, **общият брой на хората с увреждания, които получават месечна финансова помощ**, в зависимост от степента на увреждане в община Бяла, е **573 души**⁵⁵.

По отношение на **сумите, отпуснати като помощ за инвалидност**, Дирекция „Социално подпомагане“-Бяла споменава групирането на тези суми на индивидуална основа и според степента на увреждане. Според получената информация са формулирани следните аспекти:

- за лица със степен на увреждане между 50-70%, включително на ниво лица над 65 години, се регистрира месечна помощ в размер на 25,41 лева;
- за лица със степен на инвалидност от 71-90%, беше определена месечна финансова помощ в размер на 54,45 лева;
- за лица със степен на увреждане над 90% е установена двумерна форма на помощ;
  - основна помощ на стойност 90,75 лева;
  - за лица, които вече получават определена чужда помощ, пенсия за инвалидност поради общо заболяване или трудова злополука или професионална болест, помощта е определена на 30% от границата на бедност в страната, достигаща месечна сума от 108,90 лева⁵⁶.

Последна подпозиция, свързана с компетентността на местната администрация, се състои във **формирането и редовната организация на екип, отговорен за предоставянето и използването на социални услуги на местно ниво**. Съставен със

⁵⁵ Информация от Дирекция Социално подпомагане Бяла

⁵⁶ Информация от Община Бяла

заповед на кмета на община Бяла, месечният екип има за задача да разработи план за месеца за извършените дейности, както и задълженията на всеки.

На нивото на 2019 г. екипът действа в следните направления:

- **информирание и консултиране на бенефициентите на социалните услуги и обслужващия персонал.** Екипът предостави информация за услугите, които възрастните хора и други рискови групи могат да изберат, за да решат кои услуги отговарят най-добре на техните нужди;
- **оценка на нуждите от социални услуги,** извършвани от екипа по недискриминационни критерии;
- **окончателният избор на бенефициенти, които да бъдат включени в проектите,** да бъде оценен от комисия, сформирана от кмета на община Бяла;
- **наблюдение, контрол и оценка по време на предоставянето на услуги** чрез посещение на домовете на всеки бенефициент на социални услуги.

2.3. Основни видове услуги и мерки за възрастни хора в двете общности

Възрастните хора представляват специална категория бенефициенти на социалната система поради особеностите на техните нужди предвид високата опасност, на която са подложени в областта на здравето. Този раздел представя основните видове услуги и мерки, разработени от администрацията на двете местности за подкрепа на възрастните хора, разглеждащи проблеми не само в областта на здравеопазването, но и в икономическата и социалната сфера, като се има предвид увеличавения риск от изключване, на който са подложени хората над 65 години.

2.3.1. Основните видове услуги и мерки за възрастни хора в комуна Гръдинари

В сравнение с комуна Гръдинари, социалните услуги за възрастни хора отговарят на моделите, регулирани от националните норми, основните видове социални услуги могат да се предоставят както от публични, така и от частни доставчици, тази категория включва асоциации, фондации и култове, признати от закона.

Въз основа на информацията, предоставена от дирекция „Политика за социални услуги“, основните видове услуги, предлагани на възрастните хора са следните:

- временна или постоянна грижа за дома;

- временна или постоянна грижа в дом за възрастни хора;
- грижи в дневни центрове, клубове за възрастни хора, домове за временна грижа, апартаменти и социални жилища и други подобни⁵⁷.

Първият вид услуга, **временна или постоянна грижа в дома**, се състои от форма на помощ, предоставяна от специализиран персонал, осигуряващ изпълнението на обичайните ежедневни дейности. Социалните работници подпомагат възрастните хора при извършване на следните категории дейности:

- основни ежедневни дейности, състоящи се от рутинни дейности за грижа и осигуряване на хигиена на тялото, хранене, облекло, но и помощ при пътуване, мобилизиране и комуникация;
- инструментални задачи от ежедневието, състоящи се от домакински дейности, пазаруване, приготвяне на храна и придружаване на възрастния човек в дейности по администриране и управление на стоки;
- акомпанимент и социализация, придружени от възстановителни / рехабилитационни дейности като физиотерапия, гимнастика или други специфични дейности в зависимост от нуждите на възрастните хора, които могат да бъдат разширени в областта на психотерапията, физиотерапията или логопедията;
- медицински услуги под формата на консултации и медицински грижи у дома или в здравните заведения, стоматологични консултации и грижи, администриране на лекарства, осигуряване на санитарни материали и медицински изделия⁵⁸.

Следните две категории услуги и мерки се организират в институционални форми, в рамките на които се предлагат услуги за социално подпомагане, като центрове в комуна Гръдинари спазват структурата и механизма на функциониране на институциите за общежитие и дневни в тази област. Въз основа на наредбите, разработени от националния орган, центрове в комуна Гръдинари могат да бъдат свързани с класическото определение, което представя **домовете за възрастни хора** като жилищни центрове със или без юридическа правосубектност. Те се финансират изцяло от местния бюджет и се създават въз основа на Закон № 17/2000 за социално подпомагане за възрастни хора, преиздаден, с последващи изменения и допълнения,

⁵⁷ Отдел „Политика за социални услуги“. (n.d.) Социални услуги за възрастни хора, достъпен на <https://www.servicii-socialie.gov.ro/ro/persoane-varstnice>, посетен на 12.05.2020

⁵⁸ В същия документ

който предвижда за неопределен период грижи за възрастни хора⁵⁹.

Центровете са насочени главно към грижи и оказване на медицинска помощ за възрастни хора. В допълнение към основните дейности, отделите, в зависимост от техните специфики, имат задължението да организират терапевтични и консултативни дейности, за да осигурят емоционална подкрепа.

Минималните стандарти за качество в тази категория са разделени на два раздела, в които горепосочената цел е регулирана и разработена.

За жилищните центрове, дихателните и кризисните центрове има стандарти под формата на 6 модула, свързани с:

- администриране, организация и спазване на правата;
- жизнена среда и условия на живот чрез осигуряване на дом в съответствие с европейското законодателство;
- оценка и планиране на нуждите на възрастните хора⁶⁰.

Услугите, произтичащи от стандартите, регламентирани по-горе, са факт, налаган повсеместно във всички жилищни центрове за възрастни хора, като тези се изпълняват в центровете в комуна Гръдинари. **Мерките за възрастни хора** са групирани в услуги за наблюдение и почистване, заедно с осигуряване на среда, благоприятна за настаняване за неопределено време и адекватен персонал за рутинни медицински грижи. Прави впечатление, че в тези центрове се извършват и социални дейности, насочени към увеличаване на приобщаването сред възрастните хора.

Достъпът до тези видове услуги се основава на следните критерии:

- необходимостта от осигуряване на специална постоянна медицинска помощ, която не може да бъде предоставена в домашни условия;
- неспособността на възрастния човек да се управлява автономно;
- липсата на правен поддръжник или невъзможността му да изпълнява задълженията си;

⁵⁹ Отдел „Политика за социални услуги“. (n.d.) Социални услуги за възрастни хора, достъпен на <https://www.servicii-sociale.gov.ro/ro/persoane-varstnice>, посетен на 12.05.2020

⁶⁰ Правителство на Румъния. (2019) Минимални стандарти за качество на социалните услуги с настаняване, организирани като жилищни центрове за възрастни хора, приложими за следните категории социални услуги, предоставяни в Номенклатурата на социалните услуги, одобрени от H.G. № 867/2015 г., с последващи изменения и допълнения, достъпен на <http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Familie/2019/20190225-Anexa-1.pdf>, посетен на 09.05.2020

- липса на жилище или собствен доход.

В рамките на комуна Гръдинари **одобряването на правото на социални услуги** за възрастни хора се извършва от обществената служба за социално подпомагане, спазвайки стандартите и критериите на националното законодателство и директивите на централните органи. По този начин правото и видът на предоставяните социални услуги се установяват **след анализа на социалното, икономическото и медицинското положение** на възрастния човек, чрез социалното проучване.

Разходите за услуги за възрастни хора се поемат до голяма степен от местните власти. Съществуват обаче определени особености в зависимост от вида на разпределените социални услуги.

За **обществените услуги по консултиране**, съгласно Дирекция политики на социални услуги, те изхождат от необходимостта да се предотврати изключването и социалната маргинализация на възрастните хора като основно право на възрастните хора от социалните работници.

За **домашни грижи** услугите стават безплатни, ако според националната мрежа за оценка на нуждите на възрастните хора попаднат в една от следните ситуации:

- те нямат доходи и нито юридически поддръжници или нито юридически поддръжници реализират доходи, чийто размер е много малък за да се гарантира достоен живот;
- получават социална помощ, която представлява застраховка на минималния гарантиран доход въз основа на Закон №. 416/2001⁶¹, с последващите изменения и допълнения или реализира доходи, чийто размер е под нивото на социалното обезщетение за пенсионери, което е предвидено от Правителствената Наредба № 1 за извънредни ситуации нр. 6/2009 г. относно установяването на гарантирана минимална социална пенсия, одобрена със Закон №. 196/2009 г., с последващи изменения⁶².

Последната категория, **домовете за възрастни хора**, се основават на принципи, подобни на услугите за домашна грижа, като се възползват безплатно тези, които

⁶¹ Румънски парламент. (2001) Закон №. 416/2001 относно гарантирания минимален доход с последващи изменения и допълнения, достъпен на <https://lege5.ro/Gratuit/gmztknbu/legea-nr-416-2001-privind-venitul-minim-garantat>, посетен на 13.05.2020

⁶² Правителство на Румъния. (2009 г.) Наредба за спешни случаи №. 6/2009 за установяване на гарантирана минимална социална пенсия, с последващи изменения и допълнения, достъпен на <https://lege5.ro/Gratuit/gezdenbxg4/ordonanta-de-urgenta-nr-6-2009-privind-instituirea-indemnizatiei-sociale-pentru-pensionari>, посетен на 13.05.2020

нямат доходи или законни поддръжници.

За възрастните хора, които имат собствен доход, те или законните поддръжници имат задължението да плащат месечна такса, която се установява индивидуално въз основа на средните месечни разходи за поддръжка.

Средните месечни разходи за поддръжка се определят в зависимост от степента на зависимост на възрастното лице, за което се грижи и включва всички текущи годишни разходи на дома за възрастни хора, спадайки сумите получени от Единната национална здравноосигурителна каса за финансиране правата на медицинския персонал и лекарства⁶³.

2.3.2. Основните видове услуги и мерки за възрастни хора в община Бяла

Въз основа на Указ №. 180 на Министерския съвет от 18.07.2019 г. и Споразумение №. FS01-0475 от 21.08.2019 г. Община Бяла организира проектите „Личен асистент“, „Социален работник“ и „Домашен работник“, въз основа на които предоставя различни видове социални услуги на възрастни хора и различни социални групи в риск⁶⁴.

Община Бяла предоставя социални услуги от 2019 г. на група от 150 бенефициенти.

Дейностите и услугите, включени в тези проекти, се осъществяват в няколко области на социално подпомагане. Първата категория, **организация и помощ при извършване на ежедневни дейности** включва следните видове мерки:

- помощ в общуването и обслужването на социални контакти, забавления и дейности в и извън дома;
- придружаване и подпомагане при ходене.

Втората област, осигурява **подкрепа при осъществяване на дейности, свързани с поддържане на лична хигиена**. Те се материализират в следните видове услуги:

- приготвяне на храна и поддръжка при хранене;
- текущо или основно почистване на къщата;
- помощ за възрастни хора чрез лични хигиенни услуги и ежедневен тоалет.

⁶³ Отдел „Политика за социални услуги“. (n.d.) Социални услуги за възрастни хора, достъпен на <https://www.servicii-sociale.gov.ro/ro/persoane-varstnice>, посетен на 12.05.2020

⁶⁴ Informații Municipality Biala

Организирането и провеждането на дейности, свързани със здравето на възрастните хора, се осъществява чрез:

- помощ по време на хоспитализация и грижи според нуждите;
- придружаване на семейния лекар или специалист;
- помощ при прилагане на лекарствено лечение;
- помощ при осигуряване на помощни технически средства.

В допълнение към законодателните документи, представени в началото на подраздела, програмата за **личен асистент** е регламентирана и въз основа на Постановление 350 от 19.12.2019 г. на Министерските съвети, раздел 2, ал. 2, т. 2 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за личната помощ, с Наредбата за включване в механизма за лична помощ и въз основа на **тристранно споразумение**, сключено между **Националния институт за социално осигуряване и Агенцията за социално подпомагане на Община Бяла**.

Въз основа на законодателните норми местната публична администрация предлага различни видове социални услуги на **64 бенефициенти**, които са част от 3 категории бенефициенти, включително възрастни хора.

Въз основа на трите програми „асистент у дома“, „личен асистент“ и „социален работник“ беше изготвен **комплексен план за действие в подкрепа на възрастните хора** и други нуждаещи се групи, който беше групиран в 4 измерения, включвайки следните елементи:

- **подкрепа и помощ за всички дейности**, от които се нуждаят възрастните хора:
  - поддържане на лична хигиена при обличане, къпане, измиване, бръснене;
  - помощ при администриране на лекарства и в подобряването на други дейности, здравеопазване;
  - работа с лични вещи и документи;
  - използване на баня и тоалетни;
  - домашен ескорт;
  - специално съдействие за хора със зрителни увреждания или хора с увредено зрение чрез четене на вестници, книги, пощенски или други документи;
- **придружаване на възрастния човек в следните случаи:**

- помощ за възрастни хора в инвалидни колички и помощ при поставянето и настройката на ортопедични и технически средства;
- насочване на хора със зрителни увреждания и подпомагане на хора със загуба на слуха;
- помощ при изпълнение на поръчки, пазаруване, прекарване на свободно време и придружаване по време на пътуване;
- **помощ при домакински задължения**, която е била ограничена, главно до приготвяне на храна и хигиена на помещението, в което живее възрастният човек;
- **помощ при предоставяне на медицински или административни услуги**, които предвиждат подкрепа от придружителя при предоставяне на необходимата техническа помощ и предоставяне на различни документи⁶⁵.

Друг вид услуги, предлагани от местната администрация, е **„Предоставянето на домашни грижи“**, създадено с решение на Министерския съвет №. 83 от 06.02.2020 г., с която се въвежда Националната програма **„Предоставяне на грижи в домашни условия“**.

На ниво община Бяла се планира да се **включат 16 асистенти за дома** в програма на пълен работен ден за подкрепа на 32 нуждаещи се или 64 асистенти с двучасова програма за 64 бенефициенти. По отношение на възрастните хора **критериите, на които трябва да отговарят** за достъп до този вид услуги, са следните:

- са достигнали 65-годишна възраст към момента на кандидатстване за включване в програмата;
- живеят сами или нямат роднини, които да ги издържат;
- не са в състояние да се грижат за себе си и не могат самостоятелно да отговарят на ежедневните нужди на домакинството (пазаруване, готвене, храна, лична хигиена и домашна хигиена).

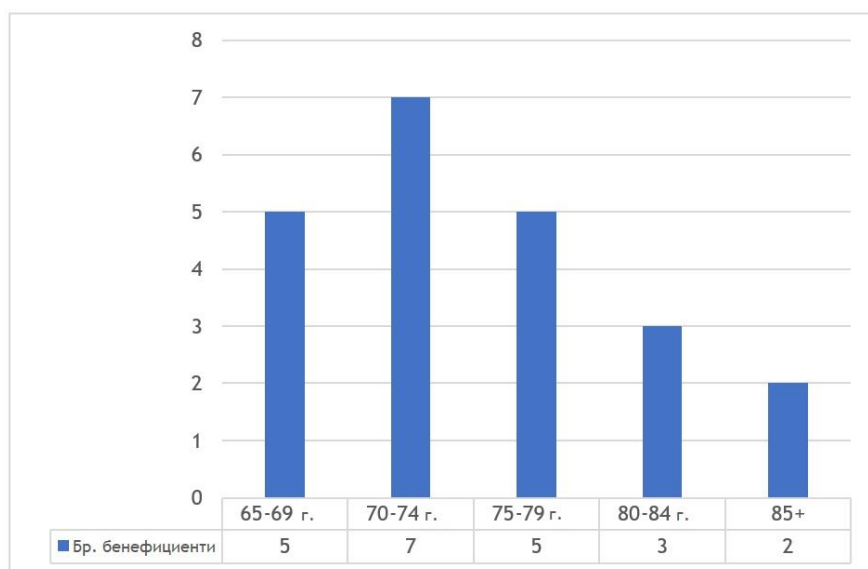
Данните, предоставени от местната публична администрация, сочат, че през април 2020 г. Община Бяла е сключила **30 трудови договори за длъжността „асистент у дома“**, обслужващи 52 бенефициенти.

В сравнение с възрастните хора, положението на бенефициентите на този вид услуги е показано на **Диаграма 7**. Според данните възрастните хора съставляват

⁶⁵ Информация от Община Бяла

мажоритарния дял на бенефициентите на този вид услуги. С брой от 22 бенефициенти, възрастните хора съставляват 42,3% от общия брой лица, на които е предоставен този вид услуги. В сравнение с възрастовите групи, групата от 70-74 е с най-големият брой бенефициенти сред възрастните хора. **Разпределението по пол на бенефициентите сред възрастните хора показва баланс от общо 22 души, 12 са жени и 10 мъже⁶⁶.**

Диаграма 7. Брой възрастни бенефициенти на услуги за домашни грижи в община Бяла
Източник: Община Бяла

В рамките на община Бяла има и три вида услуги за доставка на храни за хора в нужда. Първа програма е „Осигуряване на топъл обяд в град Бяла, област Русе“, чиято основна цел е да осигури безплатен топъл обяд за хората в затруднение. Дейността се провежда в публичната трапезария на община Бяла, където през делничните дни се предлага горещ обяд за 80 души. В рамките на този вид услуги **50% от бенефициентите са хора над 65 години.** Сред възрастните хора има неравномерно разпределение по пол на бенефициентите, **възрастните жени представляват по-висока степен на трудност при осигуряването на основна храна.** Има 24 жени над 65 и 16 мъже, като преобладаващата възрастова група е 65-69 години.

Втори вид услуга, включваща осигурено хранене е „Домашен социален патронаж“, която включва използването на централна кухня на територията на „Община Бяла“,

⁶⁶ Информация от Община Бяла

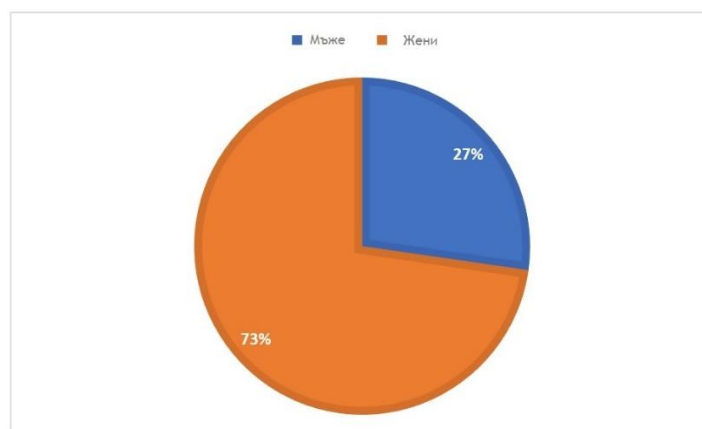

финансирана от местния бюджет.

Услугата домашен патронаж се използва от **140 души** и покрива част от местностите в общината - град Бяла и кметствата на Полско Косово, Пейчиново, Босилковци, Лом Черковна и Копривец. **Повечето потребители на услугата са над 65 години.**

Трети вид услуга „Осигуряване на топъл обяд у дома“ е бърза и ефикасна реакция на местната администрация при извънредната ситуация в резултат на епидемията COVID-19. Проектът е една от мерките, прилагани от община Бяла въз основа на местната социална политика, разработена в подкрепа на уязвими хора над 65 години, които имат ниски доходи, живеят сами или нямат роднини, грижат се за хора с увреждания или не са в състояние да и отговарят на ежедневните нужди и е препоръчително да се ограничат контактите им, за да се предотврати разпространението на COVID-19. Проектът осигурява **спешен топъл обяд у дома за 110 потребители в Бяла**. Проектът, осъществен между 01.05.2020 г. и 19.06.2020 г., включва доставка на топла храна, която ще бъде осигурена в работни дни от периода, разпределена в кутий за еднократна употреба опаковани индивидуално.

Друга важна област на услугите, предоставяни на възрастните хора, е набор от мерки и дейности, провеждани в специализирани институции. В община Бяла има **дом за възрастни хора** с капацитет 35 души, разположен в село Бистренци. В момента звеното може да предоставя услуги за 33 възрастни хора в нужда. Данните, предоставени от местната публична администрация, показват, че **мнозинството от хората над 80 години са настанени в общежитието**. Има брой от 19 души над 80-годишна възраст, които представляват повече от 57% от общия капацитет на центъра. **Разпределението по пол** е показано на *Диаграма 8*. Според данните може да се наблюдава **неравномерно разпределение** на бенефициентите на услуги в дома за възрастни хора. С брой от 24 жени те съставляват 73% от общия брой настанени. По отношение на възрастта около 50% от тях са над 80 години. Бенефициентите от мъжки пол достигат дял от 27%, с равномерно разпределение сред основните възрастови групи на възрастните хора.

Диаграма 8. Разпределение по пол на настанените лица в старчески дом Бяла

Източник: Община Бяла

Други видове услуги, предоставяни от община Бяла за възрастни хора, са отразени в **културната сфера**. Изхождайки от визията за развитие на културните процеси в общината, които се основават на разбиране на културата като важен фактор за развитие на общността, бяха набелязани цели за опазване на културата и историческото наследство. На територията на Община Бяла има **десет обществени центъра**, които развиват богата културна дейност и съхраняват българско и местно културно наследство. **Основните участници**, които обогатяват културната дейност на общината, са **хора на възраст над 65 години**. Възрастните се присъединяват към различни групи, които изпълняват музикални дейности в различни стилове, народни песни, песни от стария град, автентичен фолклор и други. Възрастните хора също участват в традиционните празници и в различни други събития, организирани от кметствата от община Бяла, от посещения на театъра до киното⁶⁷.

В заключение тази глава отразява динамиката на социално-икономическите променливи, които оказват своето влияние върху начина на живот на възрастните хора. Имаше редица благоприятни аспекти в двете местности, свързани с икономическото измерение, хората над 65 години показват увеличение на доходите и по този начин намаляване на риска от социално изключване. В социалната сфера бяха наблюдавани услугите и мерките, прилагани от местните власти, които подкрепиха възрастните хора. Въпреки че те обхващат много области на социалното подпомагане, има недостатък по отношение на обхвата на услугите към броя на възрастните хора.

⁶⁷ Информация от Община Бяла

Глава 3.

SWOT анализ на сектора на социалните услуги, предоставян на възрастните хора на ниво двете общности

Въз основа на информацията, представена по-горе, тази глава ще идентифицира основните характерни елементи на системата за социално подпомагане в двете населени места под формата на силни / слаби страни (вътрешни характеристики на социалната услуга в двете населени места) и възможности / рискове (характеристики външни социални услуги) за всяка от областите, представени по-горе. Всичко това впоследствие ще бъде транспонирано в стратегически насоки за развитие на социалната услуга в комуна Гръдинари и община Бяла.

Тази глава беше структурирана в 4 отделни раздела, като се започне с представянето на методологията, използвана при събирането на данни, последвана от извършване на SWOT анализа в отделни раздели за всяко населено място и накрая формулиране на общите идентифицирани аспекти.

3.1. Методология за събиране и обработка на данни

Този раздел представя методите на изследване, въз основа на които са извлечени данните по въпроса за социалните услуги за възрастни хора. За да се разработи този план, бяха използвани серия от социологически методи за изследване, анализът на информацията, идващ от два основни метода.

Първият използван метод е анализ на документи. Количественият метод на изследване, анализът на документите беше основният източник на извличане на информация. В първата фаза бяха включени официалните документи, предоставени от местните власти, нормативната рамка и законите, присъстващи в двете държави, както и на европейско ниво, които включват както социалната услуга като цяло, така и особеностите на услугите, адресирани към възрастните хора. Анализът на документите включва и социално-икономическа страна, в която се изследват статистическите данни за двете местности във връзка със състоянието на възрастните хора.

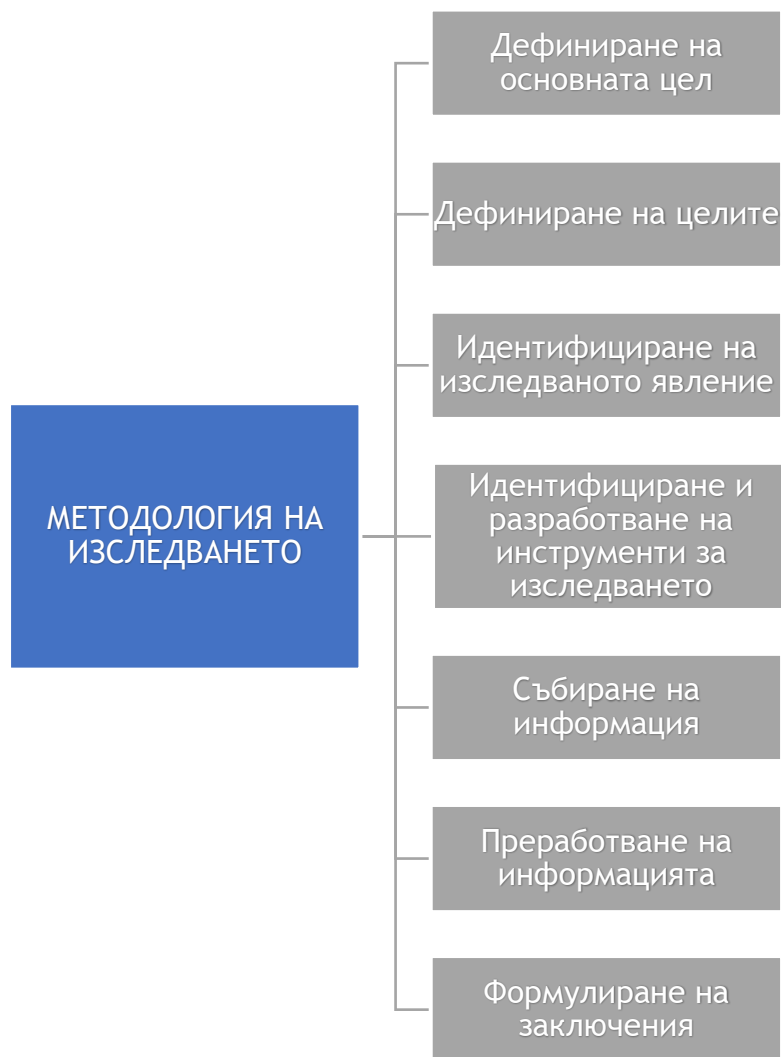
Наблюдението беше вторият метод на анализ, представляващ начин за проверка на информацията, събрана чрез анализ на документи. Качествен метод на изследване, наблюдението се състои в използването на полевата мрежа за наблюдение в изследваните местности.

Въз основа на получените резултати ще бъдат диагностицирани основните проблеми, пред които са изправени институциите за социално подпомагане от община Бяла и комуна Гръдинари, предлагайки в следващите глави решения за тяхното решаване, но и предложения за осигуряване на ефективно развитие в съответствие с националните и европейските цели.

Основните етапи на методологията на изследване, използвана в този план, са показани на **Диаграма 9**.

Диаграма 9: Структура на методологията на изследването

Източник: Автора

Според диаграмата от по-горе, всеки компонент е подробно описан по-долу:

1. **основната цел на изследването** е представена от **необходимостта да се идентифицират основните проблеми, с които се сблъскват възрастните хора в комуна Гръдинари и община Бяла**, за да се очертаят указания и препоръки за подобряване на ситуацията;
2. **целите на изследването**, подчинени на гореспоменатата цел, са:
  - постигане на социално-демографски профил на възрастните хора;
  - идентифициране на визията на местните административни институции относно услугите за социално подпомагане, адресирани до възрастни хора;
  - очертаване на основните проблеми, с които се сблъскват териториалните административни звена в процеса на подобряване на качеството на живот на възрастните хора и в управлението на услугите за социално подпомагане;
  - създаване на необходимата информационна рамка за предоставяне на адекватни социални услуги за възрастни хора;
  - установяване на необходимия контекст в прилагането на професионалната методология по време на проект „SoBy: Подобрена координация и социални политики между Община Бяла и комуна Гръдинари за ефективен трансграничен регион“.
3. **изследването явление** включва аспекти от социалната страна, които са насочени към възрастните хора. Изхождайки от този аспект, целевото население се състои от хора на възраст над 65 години от двете местности, като целта е да се подчертае многоизмерната гледна точка на основните социални, икономически и политически аспекти, които влияят върху качеството им на живот;
4. **инструментите на изследването** са представени от:
  - **анализ на документи** - завършен със **SWOT анализ**, насочен към очертаване на основните силни и слаби страни, съответно възможностите и заплахите, съответстващи на вътрешната / външната среда на измерението за социално подпомагане, адресирано към възрастните хора. Анализът на документите включва следните особености:
    - **социалното измерение**, в което са анализирани статистическите

документи, включващи демографски аспекти на населението, елементи, свързани с областта на здравеопазването и социалното подпомагане, анализирани документи, идващи от национални статистически платформи за данни или от информация, предоставена от териториалните административни единици;

- **законодателното измерение** включва елементи, свързани с компетенциите на публичните институции на двете населени места и видовете услуги, предлагани на възрастните хора;
  - **икономическото измерение** се фокусира върху основните проблеми, с които се сблъскват възрастните хора поради финансовото състояние, като се съсредоточи повече върху явлението на социалното изключване и равнището на бедност сред тях;
- **наблюдение с участие**, за да се идентифицират факторите, които имат най-голямо влияние върху ефективното прилагане на социалните услуги и мерки в конкретни случаи;
5. дейността по **събирането на данни** чрез използване на наблюдението, структурата на което е представена по-рано и чрез извършване на анализ на съдържанието върху статистическите данни;
  6. дейност по **обработка на данни** чрез използване на софтуер на Microsoft Excel с цел централизиране на информацията в графична и таблична форма;
  7. етап на **формулиране на изводите от изследването** чрез извършване на SWOT анализ, съответно чрез формулиране на основните насоки за усъвършенстване.

3.2. SWOT анализ на сектора на услугите, предоставяни на възрастните хора на ниво комуна Гръдинари

На следващо място, SWOT анализът ще бъде извършен върху три измерения, които включват основните променливи на социалната помощ по отношение на хората над 65 годиншна възраст в комуна Гръдинари.

Таблица 5. SWOT анализ на ниво комуна Гръдинари относно социално-демографската ситуация

Социално - демографска ситуация	
СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none"> ➤ равномерно разпределение на възрастното население по основните възрастови групи, които определят населението; ➤ равномерен процент на възрастното население в общото население на Комуната спрямо националното положение; ➤ нивото на бедност на възрастните хора под средното за страната; ➤ среден месечен доход от пенсии над средния за региона и окръга, което е с 10,9% над средното за страната. 	<ul style="list-style-type: none"> ⚡ високо ниво на социално изключване; ⚡ неравномерно разпределение по пол на възрастното население с почти два пъти повече жени от мъжете над 65-годишна възраст; ⚡ загриженост на възрастните хора за дейности в селскостопанския сектор.
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<ul style="list-style-type: none"> ➤ повишаване степента на автономност на възрастните хора чрез насърчаване на независими дейности; ➤ подобряване на взаимоотношенията и борба с чувството за социално изключване чрез програми за културно или професионално обучение, които ценят сътрудничеството между поколенията; 	<ul style="list-style-type: none"> ⚡ нарастване на възрастното население и миграцията на младото население; ⚡ увеличаване на чувството за изключване сред възрастните хора поради несъответствието между поколенията, липсата на събеседници или емоционални помощници; ⚡ засилването на здравословните проблеми, предвид преобладаващата загриженост за селскостопанския сектор и бруталните задачи, които тази област предполага;

Източник: Автора

Таблица 6. SWOT анализ на ниво комуна Гръдинари относно компетенциите, упражнявани от кметската служба

Компетенции, упражнявани от кметската служба	
СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none"> ➤ благоприятна основа за институционална организация на местните социални услуги въз основа на спазването на националното законодателство; ➤ спазване на критериите за организиране на центрове за възрастни хора и методологията за подбор на техните бенефициенти; ➤ спазване на националните разпоредби относно разпределението на сумите, които представляват добавка към собствените доходи на общезитията; ➤ загриженост за осигуряване на източниците на доходи на възрастните хора без помощ и осигуряване на необходим минимум от ресурси, необходими за здравословен живот. 	<ul style="list-style-type: none"> ⚡ липса на проекти, изпълнявани от кметството в областта на социалните услуги - финансирани от собствени средства; ⚡ малък брой социални работници; ⚡ малък брой лични асистенти за възрастни хора с увреждания; ⚡ малък брой центрове за грижи; ⚡ липса на конкретни мерки за активно остаряване на общинско ниво;
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<ul style="list-style-type: none"> ➤ сътрудничество с окръжните институции в социалните програми за повишаване на чувството за включване на възрастните хора; ➤ разработване на културни дейности в рамките на общината или чрез сътрудничество с други административни единици, които водят до намаляване на усещането за социално изключване; ➤ промоционални и информационни 	<ul style="list-style-type: none"> ⚡ невъзможността да се управляват социалните услуги, предоставяни на всички нуждаещи се възрастни хора поради увеличаването на броя им; ⚡ отслабване на качеството на предоставяните услуги поради недостиг на персонал или програми за обучение; ⚡ напускане на съществуващ персонал; ⚡ прекомерната бюрократизация на системата за социално подпомагане,

<p>кампании относно концепцията за активно остаряване;</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ програми за обучение и поддръжка на професионални умения за улесняване поддържането на възрастните хора на пазара на труда; ➤ сътрудничество с частната среда при прилагането на мерките за активно застаряване, като по този начин благоприятства икономическата автономия; ➤ партньорства с НПО и асоциации, работещи в този сектор за повишаване на качеството и разнообразието на предоставяните услуги. 	<p>което затруднява прилагането на необходимите мерки за защита и грижи за случаи с висок риск;</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ невъзможност за изпълнение на проекти в социалната област, посветена на възрастните хора поради нежеланието им да се променят;
--	---

Източник: Автора

Таблица 7. SWOT анализ на ниво комуна Гръдинари относно видовете социални услуги

Видове услуги и мерки	
СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none"> ➤ наличието на услуги за постоянна или временна грижа за възрастни хора в домашни условия; ➤ наличието на институционална база, която позволява разработването на услуги и програми за социално подпомагане, които могат да се организират в жилищни или дневни центрове за възрастни хора; 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ високи разходи за поддръжка на дома; ➤ сравнително малък брой социални работници и персонал, натоварен със задачите на сектора за социално подпомагане, посветен на възрастните хора;
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ

<ul style="list-style-type: none"> ➤ модернизация на сегашните центрове или изграждане на нови общежития чрез достъп до европейски фондове; ➤ закупуване на медицинско оборудване, необходимо за грижа за възрастни хора чрез достъп до програми за модернизация от националния бюджет или на европейско ниво; ➤ разпределението на съоръжения, които позволяват включването на възрастните хора в онлайн средата, съоръжения, открити както в материалната сфера чрез подходящи технологични устройства, но и в познавателната сфера чрез програми за обучение; ➤ проектиране на услуги в онлайн среда за възрастни хора; 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ отслабване на качеството на услугите, предоставяни от медицинския персонал в центровете за възрастни хора; ➤ липсата на съвременни лекарства и медицинско оборудване, за да се улесни задачата на социалните работници в борбата срещу специфичните за възрастта заболявания; ➤ увеличаване на степента на социално изключване чрез влошаване на институционалните мерки, приети в тази област; ➤ невъзможност за ефективно управление на старчески домове; ➤ намаляване на качеството на услугите за домашни грижи чрез загуба на мотивация на социалните работници или чрез създаване на недостиг на персонал
--	--

Източник: Автора

3.3. SWOT анализ на сектора на услугите, предоставяни на възрастните хора на ниво община Бяла

На следващо място, SWOT анализът ще бъде извършен на ниво община Бяла по три измерения, които включват основните променливи на социалната помощ по отношение на хора над 65 години.

Таблица 8. SWOT анализ на ниво Община Бяла по отношение на социално-демографската ситуация

Социално-демографска ситуация	
СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ

<ul style="list-style-type: none"> ➤ равномерно разпределение на възрастното население по основните възрастови групи, които определят населението; ➤ увеличение на средния месечен доход, регистриран на нивото на всички възрастови групи над 65 години; ➤ нисък процент на социално изключване на възрастните хора в област Русе, регистрирайки процент от едва 5,5%; 	<ul style="list-style-type: none"> ⚡ висок процент от възрастното население от общото местно, достигайки дял от около 25.3%; ⚡ коефициент на бедност от 20% над средното за страната; ⚡ голяма разлика в доходите на хора на възраст 65-69 години и хора над 80 години над 15%; ⚡ нисък среден месечен доход на хората над 80 години; ⚡ висок национален риск от бедност за възрастни хора, живеещи сами в домакинство, който е с 24% по-висок за човек над 65 години, отколкото за по-млад човек;
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<ul style="list-style-type: none"> ➤ повишаване степента на автономност на възрастните хора чрез насърчаване на независими дейности; ➤ подобряване на взаимоотношенията и борба с усещането за социално изключване чрез културни или професионални програми за обучение, които подчертават сътрудничеството между поколенията. 	<ul style="list-style-type: none"> ⚡ неспособността на хората над 80 години да изкарват прехраната си от собствените си източници на доходи; ⚡ нарастване на възрастното население и миграцията на младото население; ⚡ увеличаване на усещането за изключване сред възрастните хора поради разминаването между поколенията, липсата на събеседници или емоционални помощници.

Източник: Автора

Таблица 9. SWOT анализ на ниво Община Бяла по отношение на компетенциите, упражнявани от общината

Компетенции упражнявани от общината	
СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none"> ➤ оптимална рамка за институционална организация на местните социални услуги въз основа на спазването на националното законодателство; ➤ спазване на критериите за организиране на центрове за възрастни хора и методологията за подбор на техните бенефициенти; ➤ спазване на националните разпоредби относно разпределението на сумите, които представляват добавка към собствените доходи на общешитията; ➤ наличието на конкретни планове и мерки за прилагане на концепцията за активно остаряване; ➤ загриженост за осигуряване на източниците на доходи на възрастните хора без помощ и осигуряване на необходимия минимум ресурси за здравословен живот; 	<ul style="list-style-type: none"> ⚡ липса на проекти, изпълнявани от общината на социални услуги - финансирани от собствени средства; ⚡ затруднение при управление на случаи, изискващи специално съдействие, предвид ограничения капацитет на центъра за грижи за възрастни хора; ⚡ малък брой лични асистенти за възрастни хора с увреждания; ⚡ малък брой центрове за грижи;
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<ul style="list-style-type: none"> ➤ сътрудничество с околните институции в социалните програми за повишаване на чувството за включване на възрастните хора; ➤ разработване на културни дейности в 	<ul style="list-style-type: none"> ⚡ невъзможността да се управляват социалните услуги, предоставяни на всички нуждаещи се възрастни хора поради увеличаването на броя им; ⚡ отслабването на предлаганите услуги поради липсата на персонал или

<p>общината или чрез сътрудничество с други административни звена, което би довело до намаляване на усещането за социално изключване на възрастните хора;</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ диверсификация на промоционални и информационни кампании относно концепцията за активно остаряване; ➤ програми за обучение и поддръжка на професионални умения за улесняване поддържането на възрастните хора на пазара на труда; ➤ сътрудничество с частната среда при прилагането на мерките за активно застаряване, като по този начин благоприятства икономическата автономия; ➤ партньорства с НПО и асоциации, работещи в този сектор за повишаване на качеството и разнообразието на предоставяните услуги. 	<p>техните програми за обучение;</p> <ul style="list-style-type: none"> ⚡ напускане на съществуващ персонал; ⚡ прекомерната бюрократизация на системата за социално подпомагане, което затруднява прилагането на необходимите мерки за защита и грижи за случаи с висок риск; ⚡ невъзможност за изпълнение на проекти в социалната област, посветена на възрастните хора поради нежеланието им да се променят;
---	---

Източник: Автора

Таблица 10. SWOT анализ на ниво Община Бяла по отношение на видовете социални услуги

Видове услуги	
СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none"> ➤ наличието на разнообразен набор от услуги, предлагани от местната администрация за възрастни хора; ➤ наличието на услуги за постоянна или временна грижа за възрастни хора в домашни условия; 	<ul style="list-style-type: none"> ⚡ съществуването на единен център за грижа за възрастни хора; ⚡ ограничен капацитет за настаняване на възрастни хора в жилищния център; ⚡ неравномерно разпределение по пол на възрастните хора в домовете с дял от

<ul style="list-style-type: none"> ➤ наличието на институционална база, която позволява разработването на услуги и програми за социално подпомагане, които могат да се организират в жилищни или дневни центрове за възрастни хора; ➤ сложни програми за предоставяне на социални услуги, групирани в три вида услуги „Личен асистент“, „Социален работник“ и „Домашен работник“; ➤ съществуването на два вида услуги за предлагане на топла храна, която е от полза главно за възрастните хора; ➤ осигуряване на храна за възрастни хора в кризисни ситуации чрез съществуването на програма, която понастоящем се провежда по време на пандемията COVID 19; 	<p>73% от възрастните жени;</p>
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<ul style="list-style-type: none"> ➤ разширяване на услугите за осигуряване на храна за възрастни хора чрез публично-частни партньорства с частни асоциации и компании; ➤ модернизация на настоящия център или изграждане на нови обществения чрез достъп до европейски фондове; ➤ закупуване на медицинско оборудване, необходимо за грижа за възрастни хора чрез достъп до програми за модернизация от националния бюджет или на европейско ниво; ➤ разпределение на съоръжения, които позволяват включването на възрастните 	<ul style="list-style-type: none"> ⚡ намаляване на качеството на услугите, предоставяни от медицинския персонал в програмите за социално подпомагане; ⚡ липсата на съвременни лекарства и медицинско оборудване, което да улесни социалните работници в борбата с болести, характерни за възрастните хора; ⚡ увеличаване на степента на социално изключване чрез влошаване на институционалните мерки за превенция, приети в тази област; ⚡ невъзможност за ефективно управление на центъра за възрастни хора;

хора в онлайн средата, съоръжения преоткрити както в материалната сфера чрез подходящи технологични устройства, но и в познавателната сфера чрез програми за обучение; ➤ проектиране на онлайн услуги за възрастни хора.	➤ намаляване на качеството на услугите за домашни грижи чрез загуба на мотивацията на социалните работници или напускането им.
--	--

Източник: Автора

3.4. Изводи относно основните диагностицирани проблеми. Сравнителен анализ на ниво две общности по отношение на качеството на социалните услуги, предоставяни на възрастните хора

След направения анализ на положението на възрастните хора на ниво на двете населени места, бяха установени основните проблеми, с които се сблъсква местната администрация при управлението на проблемите, срещани от възрастните хора. Този подраздел завършва SWOT анализа, извършен чрез сравнителен анализ на основните диагностицирани проблеми. Трудностите в тази област бяха групирани, според разделението, направено в SWOT анализа, в 3 измерения.

Първото измерение, върху което е извършен анализът на изследването, включва **социално-икономически аспекти**. Данните, посочени за **комуна Гръдинири**, са проблемна ситуация по отношение на **нивото на социално изключване и риска от бедност**, която въпреки че е в непрекъснато намаляване, все още се представя с много високи стойности на национално ниво. Проблемът с високия риск от бедност има и в България за възрастните хора. Въпреки че на равнището на окръга, от който е включена **община Бяла**, процентът е под средния за страната, има **проблем с възрастните хора, които живеят сами**, които са много по-предразположени към социално изключване.

В допълнение към риска от бедност, друг проблем, идентифициран в тази област, е **увеличаването на възрастното население** и намаляването на работещото население, което води не само до намаляване на трудоспособността, но и до претоварване на системата за социално подпомагане предвид увеличаването на броя на хората в нужда и зависимост. По-специално проблем **на комуна Гръдинири е заетостта на възрастните хора в дейности в селскостопанския сектор**, водещи до увеличаване на риска от нараняване и до отслабване на качеството на живот.

Във втората анализирана област бяха установени **компетенциите, упражнявани от местните власти**, централен проблем, присъстващ и в двете населени места, а именно **липсата на проекти, изпълнявани в областта на социалните услуги** финансирани от собствени средства. По-специално в комуна Гръдинари съществен проблем е **липсата на конкретни мерки за активно остаряване на комунално ниво**. За **Община Бяла** има затруднения при управление на случаи, които изискват специално съдействие, предвид ограничения капацитет на центъра за грижи, разположен в населеното място.

Последното измерение разкрива проблема по отношение на **високите разходи за поддържане и управление на социални услуги** за възрастни хора в двете населени места, в тази категория влизат домашни услуги, жилищни центрове, а в случая на община Бяла - услугата за социални столове групирана в три програми.

В заключение, както на ниво на комуна Гръдинари, така и в рамките на община Бяла, има солидна основа на системата за социално подпомагане, която улеснява многомерното развитие на социалните услуги за възрастни хора. Въпреки това, нарастването на възрастното население е основно предизвикателство, с което местната публична администрация ще се сблъска през следващите години. Липсата на конкретни мерки на местно ниво в областта на активното стареене, в случая с комуна Гръдинари или намаленият капацитет на центровете за грижи на ниво Община Бяла, може да доведе до усложняване на мисията на властите да повишат качеството на живот на възрастните хора.

Глава 4.

Указания за действие за подобряване на качеството на социалните услуги, предоставяни на възрастни хора в Община Бяла и комуна Гръдинари

Последната глава от проучването включва предлагане на насоки за действие, насочени към подобряване на услугите, предоставяни на възрастните хора. Представените насоки са описани, като се започне от визията, мисията и целите на проучването, които представляват основен елемент, ръководен от анализа на стратегията. Посоките на действие впоследствие се групират в план и таблица, които включват финансови аспекти и показатели за наблюдение на напредъка.

4.1. Визия, мисия и цели предложени в настоящата стратегия

Тази подглава представя мотивацията, която е била основа за създаване на текущия план под формата на конкретна визия, мисия и цели. Съвместната стратегия за подобряване на качеството на социалните услуги, предоставяни на възрастните хора от Бяла - Гръдинари беше иновативна инициатива, разработена по искане на местната публична администрация от социално-икономически нужди на системата за социално подпомагане, посветена на възрастните хора.

Визията на проучването е проектирана въз основа на споменатите нужди и осигурява **подобряване на качеството на живот на възрастните хора** в двете населени места.

Въз основа на визията, **мисията на стратегията** е да **разработи многоизмерна емпирична рамка**, която да подкрепи създаването на проекти за подобряване на социалните услуги за възрастни хора с цел повишаване на качеството на живот. Методите, подходящи при изграждането на анализа, взеха предвид местната специфика и конкретните променливи, срещани в Община Бяла и комуна Гръдинари, като критерии, въз основа на които бяха материализирани целите на проучването.

Целите, базирани на мисията, бяха групирани в 3 измерения, върху които беше разширен анализът на стратегията. Трите измерения се основават на **две общи цели**, а именно **установяване на необходимия контекст** при прилагането на професионалната методология по време на споменатия по-горе проект и **оценка на съществуващото положение** на възрастните хора в двете местности.

Първото измерение се отнася до социално-икономическите променливи, които влияят върху живота на възрастните хора и има за **конкретна цел анализът и описанието на специфичните елементи на възрастното население**, извършени чрез използване на

данни, включително възраст, разпределение на пола, равнище на бедност и доходи на възрастни хора.

Второто измерение се отнася до компетенциите на местната публична администрация. Анализът, извършен в тази рамка, имаше като **конкретна цел описанието на законодателната рамка и на програмите, осъществявани от местните социални служби.**

Последното измерение, особеностите на социалните услуги и мерки се основаваше на **анализа на социалните услуги, предоставяни на възрастните хора, с цел установяване на институционални недостатъци и необходимостта от подобрене.**

4.2. Насоки за действие за подобряване на качеството на социалните услуги, предоставяни на възрастни хора в община Бяла и комуна Гръдинари

Въз основа на конкретните цели, описани по-горе, произтичащи от конкретната мисия на стратегията в тази подглава, са представени насоките за действие, създадени въз основа на анализа на социалната услуга, адресирана към възрастните хора в двете местности. Дизайнът на насоките, насочени към подобряване на качеството на услугите, предоставяни на възрастните хора, в съответствие с цялостната перспектива, описана във визията. Насоките обхващат следните проблеми:

- **подобряване на качеството на социалните услуги, предоставяни в центровете за грижи чрез:**
  - разширяване / модернизиране на съществуващия в района местен капацитет за стари хора;
  - изграждане на отделение за грижи за възрастни хора;
  - организиране на събития, като Дни на отворени врати в домове за възрастни, за да се насърчат възрастните хора и членовете на семейството да изберат тази институционална възможност;
- **квалификация, обучение и развитие на умения и компетенции на персонала в рамките на социалната услуга чрез програми, които включват:**
  - курсове за специализация и развитие на местните служители в социалните служби;
  - разширяване на броя на служителите в местната социална система чрез създаване на свободни работни места, обучения и програми за обучение;

- **осигуряване на приемственост на социалните услуги, насочени към възрастните хора чрез:**
  - продължаване на процесите на оценка на бенефициентите и провеждане на социални проучвания;
  - продължаване на програмите за отпускане на социална помощ от кметството и на различните помощи за поддръжка;
  - продължение на програмата за отпускане на субсидии от кметството (субсидия за данъка, плащан от възрастните хора за пребиваване в общежитието - за жителите на комуната);
- **разработване на програми за активно остаряване:**
  - програми за професионално развитие и преквалификация;
  - доброволчески дейности;
  - партньорства с местни предприемачи за улесняване на достъпа до пазара на труда;
- **повишаване на информираността на населението относно значението на развитието на социалното включване сред възрастното население, проведено чрез информационни кампании, разпространение на листовки и мобилни каравани в населеното място;**
- **повишаване степента на независимост на възрастните хора в технологичната / дигиталната сфера:**
  - информационни кампании сред възрастното население за значението на технологичния и дигиталния сектор в ежедневните им дейности чрез организиране на информационни семинари, разпространение на листовки и организиране на мобилни каравани в населеното място;
  - програми за обучение на възрастни хора и усвояване на основни умения в областта на цифровите умения;
  - създаване на онлайн платформи, посветени на възрастните хора и техните нужди.
- **разработване на културни програми, насочени към възрастните хора чрез:**
  - спектаколи и дейности с конкретни теми;
  - посещения между общините на възрастните хора.

4.3. План за действие: предложени действия, ресурси, крайни срокове, източници на финансиране, ролята на партньорите при изпълнение на стратегически действия

Този раздел излага мерките и насоките, посочени в указанията, изложени по-горе. **Таблица 13** показва плана на действие за комуна Гръдинари и община Бяла, като взема предвид необходимите ресурси за всяко предложено действие във връзка с периода на развитие, въздействието на проекта и източниците на финансиране.

Таблица 11. План за действие за изпълнение на стратегически действия на социално ниво в комуна Гръдинари и Община Бяла

Предложени действия	Ресурси	Срокове	Въздействие	Роля на партньорите	Източници на финансиране
1. Разширяване / модернизиране на капацитета на дома / общежитията за стари хора в населеното място	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Финансови ➤ Материали ➤ Човешки ➤ Информативни 	2023	<ul style="list-style-type: none"> увеличаване на обхвата на броя на възрастните хора, за които се грижат в специализирани институции; повишаване степента на социално включване; създаване на нови работни места; 	Комуна Гръдинари, Община Бяла: идентифициран е на линии за финансиране, осигуряване на съответствие с европейските норми и стандарти; координация на работата и т.н.	<ul style="list-style-type: none"> ■ собствени източници ■ привлечен и източници (европейски фондове, инвестиции и т.н.)
2. Изграждане на отделение за грижи	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Финансови ➤ Материали ➤ Човешки ➤ Информативни 	2023	<ul style="list-style-type: none"> увеличаване на обхвата на броя на възрастните хора, за които се грижат в специализирани институции; повишаване степента на социално включване; създаване на нови работни места; 	<ul style="list-style-type: none"> ■ координация на работата; ■ осигуряване на съответствие с европейските норми и стандарти 	<ul style="list-style-type: none"> ■ собствени източници ■ привлечен и източници (европейски фондове, инвестиции и т.н.)

3. Продължаване на програмата за отпускане на субсидии от кметството (субсидия за данъка, плащан от възрастните хора за пребиваване в общежитието - за жителите на общината)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Финансови ➤ Материали ➤ Човешки ➤ Информативни 	постоянно	<ul style="list-style-type: none"> ▪ насърчаване на институционализацията на възрастните хора в домовете за възрастни хора; ▪ повишаване степента на участие в социалните дейности; 	Община Бяла, комуна Гръдинари: мониторинг; разпределение на ресурси и други	<ul style="list-style-type: none"> ▪ собствени източници ▪ привлечен и източници (европейски фондове, инвестиции и т.н.)
4. Продължаване на програмите за отпускане на социална помощ от кметството и различните помощни средства за поддръжка	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Финансови ➤ Материали ➤ Човешки ➤ Информативни 	постоянно	<ul style="list-style-type: none"> ▪ повишаване степента на участие в социалните дейности; ▪ повишаване степента на доверие в местните власти; ▪ повишаване на степента на независимост на възрастните хора; ▪ подобряване на качеството на живот на възрастните хора 	Община Бяла, комуна Гръдинари: мониторинг; разпределение на ресурси и други	<ul style="list-style-type: none"> ▪ собствени източници ▪ привлечен и източници (европейски фондове, инвестиции и т.н.)
5. Продължаване на процесите на оценка на бенефициентите и провеждане на социални проучвания	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Финансови ➤ Материали ➤ Човешки ➤ Информативни 	постоянно	<ul style="list-style-type: none"> ▪ повишаване степента на доверие в местните власти; ▪ борба с опитите за измама на местната система за социално подпомагане; ▪ повишаване степента на участие в социалните дейности; 	Община Бяла, комуна Гръдинари: мониторинг; разпределение на ресурси и други	<ul style="list-style-type: none"> • собствени източници • привлечен и източници (европейски фондове, инвестиции и т.н.)
6. Организиране на мероприятия от типа на Отворени врати за старчески домове за	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Финансови ➤ Материали ➤ Човешки ➤ Информативни 	постоянно	<ul style="list-style-type: none"> ▪ увеличаване на видимостта на действията социално включване; ▪ увеличаване на 	комуна Гръдинари, Община Бяла: идентифициране на линии за финансиране,	<ul style="list-style-type: none"> ▪ собствени източници ▪ привлечен и източници (европейски)

насърчаване на възрастните хора и членовете на семейството да изберат тази институционална възможност			<p>доверието на членовете на семейството при избора на институционализирана възможност за грижа за възрастни хора;</p> <ul style="list-style-type: none"> увеличаване на доверието на възрастните хора в специализирани институции за грижите им; 	осигуряване на съответствие с европейските норми и стандарти; координация на дейностите и други	ки фондове, инвестиции и т.н.)
7. Курсове за специализация и развитие на местните служители в социалните служби	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Финансови ➤ Материали ➤ Човешки ➤ Информативни 	2023	<ul style="list-style-type: none"> подобряване на качеството на социалните услуги, предоставяни на възрастни хора; увеличаване на доверието на членовете на семейството при избора на институционализирана възможност за грижа за възрастни хора; увеличаване на доверието на възрастните хора в специализирани институции за грижите им; 	<ul style="list-style-type: none"> комуна Гръдинари, Община Бяла: идентифициран е на линии за финансиране, осигуряване на съответствие с европейските норми и стандарти; координация на дейностите и други 	<ul style="list-style-type: none"> собствени източници привлечен и източници (европейски фондове, инвестиции и т.н.)
8. Разширяване на броя на служителите в местната социална система чрез създаване на свободни работни места, обучения и програми за обучение;	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Финансови ➤ Материали ➤ Човешки ➤ Информативни 	2022	<ul style="list-style-type: none"> диверсификация на видовете услуги и областите на действие на услугите; подобряване на качеството на социалните услуги, предоставяни на възрастни хора; увеличаване на доверието на 	<ul style="list-style-type: none"> комуна Гръдинари, Община Бяла: идентифициране на линии за финансиране, осигуряване на съответствие с европейските норми и стандарти; 	<ul style="list-style-type: none"> собствени източници привлечен и източници (европейски фондове, инвестиции и т.н.)

			<p>членовете на семейството при избора на институционализирана възможност за грижа за възрастни хора;</p> <ul style="list-style-type: none"> увеличаване на доверието на възрастните хора в специализирани институции за грижите им; 	<p>координация на дейностите и други</p>	
<p>9. Популяризиране / уведомяване на населението за наличието на квалифициран персонал за грижа за възрастни хора в домашни условия</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Финансови ➤ Материали ➤ Човешки ➤ Информативни 	постоянно	<ul style="list-style-type: none"> повишаване степента на социално включване на възрастните хора; увеличаване на възможностите за грижа за възрастни хора или хора с увреждания от специализиран персонал; увеличаване на доверието на членовете на семейството в уменията на полагащите грижи и все по-често да изберат тази възможност; 	<ul style="list-style-type: none"> комуна Гръдинари, Община Бяла: идентифициране на линии за финансиране, координиране на информационни дейности, делегиране на одобрен персонал, мониторинг на действията. 	<ul style="list-style-type: none"> собствени източници привлечен и източници (европейски фондове, инвестиции и т.н.)
<p>10. Програми за професионално развитие и преквалификация</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Финансови ➤ Материали ➤ Човешки ➤ Информативни 	2023	<ul style="list-style-type: none"> увеличаване на работната сила; увеличаване на доверието на възрастните хора в административните институции; повишаване степента на социално включване на възрастните хора; 	<ul style="list-style-type: none"> комуна Гръдинари, Община Бяла: определяне на линии за финансиране, координиране на информационни дейности, делегиране на одобрен персонал, мониторинг на действията. 	<ul style="list-style-type: none"> собствени източници привлечен и източници (европейски фондове, инвестиции и т.н.)

11. Участие на възрастни хора в доброволчески дейности	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Финансови ➤ Материали ➤ Човешки ➤ Информативни 	постоянно	<ul style="list-style-type: none"> ▪ увеличаване на доверието на възрастните хора в административните институции; ▪ повишаване степента на социално включване на възрастните хора; ▪ увеличаване на чувството за принадлежност на възрастните хора; ▪ повишаване качеството на живота като цяло 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ комуна Гръдинари, Община Бяла: идентифициране на линии за финансиране, делегиране на одобрен персонал, мониторинг на действията. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ собствени източници ▪ привлечен и източници (европейски фондове, инвестиции и т.н.)
12. Партньорства с местни предприемачи за улесняване на достъпа до пазара на труда	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Финансови ➤ Материали ➤ Човешки ➤ Информативни 	2022	<ul style="list-style-type: none"> ▪ увеличаване на работната сила; ▪ увеличаване на доверието на възрастните хора в административните институции; ▪ повишаване степента на социално включване на възрастните хора; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ комуна Гръдинари, Община Бяла: инициране на дискусии и програми за партньорство, изготвяне на насоки за действие и др. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ собствени източници ▪ привлечен и източници (европейски фондове, инвестиции и т.н.)
13. Информационни кампании, разпространение на листовки и мобилни каравани в населеното място;	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Финансови ➤ Материали ➤ Човешки ➤ Информативни 	годишно	<ul style="list-style-type: none"> ▪ повишаване нивото на информация на гражданите; ▪ увеличаване на доверието на възрастните хора в административните институции; ▪ повишаване степента на социално включване на възрастните хора; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ комуна Гръдинари, Община Бяла: определяне на линии за финансиране, координиране на информационни дейности, делегиране на одобрен персонал, мониторинг на действията. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ собствени източници ▪ привлечен и източници (европейски фондове, инвестиции и т.н.)
14. Информационни кампании сред	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Финансови ➤ Материали ➤ Човешки 	годишно	<ul style="list-style-type: none"> ▪ развитие на цифрови умения сред възрастното 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ комуна Гръдинари, община Бяла: 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ собствени източници ▪ привлечен

възрастното население за значението на технологичния и дигиталния сектор в ежедневните им дейности чрез организиране на информационни семинари, разпространение на листовки и организиране на мобилни каравани в населеното място	➤ Информативни		<ul style="list-style-type: none"> население; увеличаване на разбирането на възрастните хора по отношение на новите технологии и онлайн средата; увеличаване на доверието на възрастните хора в административните институции; повишаване степента на социално включване на възрастните хора; 	определяне на линии за финансиране, координиране на информационни дейности, делегиране на одобрен персонал, мониторинг на действията.	и източници (европейски фондове, инвестиции и т.н.)
15. Programe de învățare a vârstnicilor și de deprindere a aptitudinilor elementare în aria competențelor digitale	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Финансови ➤ Материали ➤ Човешки ➤ Информативни 	годишно	<ul style="list-style-type: none"> развитие на цифрови умения сред възрастното население; увеличаване на разбирането на възрастните хора по отношение на новите технологии и онлайн средата; увеличаване на доверието на възрастните хора в административните институции; повишаване степента на социално включване на възрастните хора; 	<ul style="list-style-type: none"> комуна Гръдинари, Община Бяла: идентифициране на линии за финансиране, делегиране на компетентен персонал за подкрепа на курсовете, мониторинг на действията. 	<ul style="list-style-type: none"> собствени източници привлечен и източници (европейски фондове, инвестиции и т.н.)
16. Създаване на онлайн платформи, посветени на възрастните хора и техните нужди	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Финансови ➤ Материали ➤ Човешки ➤ Информативни 	постоянно	<ul style="list-style-type: none"> развитие на цифрови умения сред възрастното население; увеличаване на разбирането на възрастните хора по отношение на новите 	<ul style="list-style-type: none"> комуна Гръдинари, Община Бяла: идентифициране на линии за финансиране, мониторинг на етапите на 	<ul style="list-style-type: none"> собствени източници привлечен и източници (европейски фондове, инвестиции и т.н.)

			<ul style="list-style-type: none"> технологии и онлайн средата; увеличаване на доверието на възрастните хора в административните институции; повишаване степента на социално включване на възрастните хора; 	<p>работа, идентифициране на услуги, които могат да бъдат интегрирани в платформата и т.н.</p>	и и т.н.)
17. Спектаколи и дейности със специфични	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Финансови ➤ Материали ➤ Човешки ➤ Информативни 	постоянно	<ul style="list-style-type: none"> задоволяване на социални и културни нужди и взаимоотношения на възрастните; разнообразяване на ежедневните дейности, предприемани от възрастните хора; повишаване степента на социално включване на възрастните хора; 	<ul style="list-style-type: none"> комуна Гръдинари, Община Бяла: идентифициране на линии за финансиране, мониторинг на дейностите, разработване на програма от специфични дейности за възрастни хора. 	<ul style="list-style-type: none"> собствени източници привлечен и източници (европейски фондове, инвестиции и т.н.)
18. Насърчаване на туризма на равнището на двете местности, като основна целева група имат възрастните хора	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Финансови ➤ Материали ➤ Човешки ➤ Информативни 	постоянно	<ul style="list-style-type: none"> усвояване на нови културни преживявания; задоволяване на социални и културни нужди и взаимоотношения на възрастните хора; разнообразяване на ежедневните дейности, предприемани от възрастните хора; повишаване степента на социално включване на възрастните хора; 	<ul style="list-style-type: none"> комуна Гръдинари, Община Бяла: идентифициране на линии за финансиране, мониторинг на дейностите, създаване на програмни и туристически маршрути. 	<ul style="list-style-type: none"> собствени източници привлечен и източници (европейски фондове, инвестиции и т.н.)

Източник: Автора

4.4. Индикативна финансова таблица. Показатели за наблюдение и актуализиране на стратегията

Този подраздел представя финансовите аспекти и показатели за мониторинг на стратегията във връзка с мерките и проектите, описани в указанията, описани по-горе.

Таблица 12. Индикативна финансова таблица за наблюдение и актуализиране на стратегията

Предложени действия	Резултат	Бюджет	Индикатори за мониторинг
1. Разширяване / модернизиране на капацитета на дома / общежитията за стари хора в населеното място	➤ 1 модернизиран дом за стари хора	▪ 100.000 евро	▪ броя закупени легла; ▪ броя закупени звена за медицинско оборудване; ▪ броя ремонтирани стаи
2. Изграждане на отделение за грижи	➤ изграден 1 жилищен център за възрастни хора	▪ 200.000 евро	▪ изграждане на центъра; ▪ броя закупени единици медицинско оборудване
3. Продължаване на програмата за отпускане на субсидии от кметството (субсидия за данъка, плащан от възрастните хора за пребиваване в общежитието - за жителите на общината)	➤ програма за отпускане на субсидии от кметството	▪ 10.000 евро годишно	▪ броя отпуснати безвъзмездни средства
4. Продължаване на програмите за отпускане на социална помощ от кметството и различните помощни средства за поддръжка	➤ програми за отпускане на социални помощи от кметството	▪ 15.000 евро годишно	▪ броя разпределени социални помощи
5. Продължаване на процесите на оценка на бенефициентите и провеждане на социални проучвания	➤ оценени бенефициенти ➤ проведени социални проучвания	▪ 10.000 евро годишно	▪ броя предприети социални проучвания; ▪ броя оценки на бенефициерите на предприетите социални услуги
6. Организиране на Дни на отворени врати в домове за възрастни хора, за да се насърчат възрастните хора и членовете на семейството да изберат тази институционална	➤ дейности, организирани в центъра / центрове за възрастни хора за информиране и насърчаване на възрастните хора и членовете на	▪ 4.000 евро	▪ броя реализирани събитията; ▪ броя участници в събитието

възможност	семе́йството да изберат тази опция		
7. Курсове за специализация и развитие за служителите в местните социални услуги	➤ 3 курса за обучение, провеждани на всеки 2 години	▪ 500 евро на служител	▪ броя обучени служители; ▪ броя организирани курсове
8. Разширяване на броя на служителите в местната социална система чрез създаване на свободни работни места и програми за обучение;	➤ Ново създадени работни места	▪ 1.000 евро на служител	▪ броя заети лица; ▪ броя тренировъчни сесии
9. Популяризиране / уведомяване на населението за наличието на квалифициран персонал за грижа за възрастни хора в домашни условия	➤ 1 информационна кампания	▪ 6.000 евро	▪ броя информирани лица; ▪ броя разпространени листовки; ▪ броя проведени конференции / семинари
10. Програми за професионално развитие и преквалификация	➤ 4-5 годишни програми за обучение и преквалификация	▪ 3.000 евро годишно	▪ броя лица възползвали се от програмите
11. Участие на възрастни хора в доброволчески дейности	➤ 1 доброволческа програма, предназначена за възрастни хора	▪ 2.000 евро	▪ броя лица участващи в програмата; ▪ броя извършени дейности
12. Партньорства с местни предприемачи за улесняване на достъпа до пазара на труда	➤ 1 партньорство с местни предприемачи	▪ -	▪ броя лица възползвали се от сътрудничеството
13. Информационни кампании, разпространение на листовки и мобилни каравани в населеното място;	➤ 1 информационна кампания	▪ 6.000 евро	▪ броя информирани лица; ▪ броя разпространени листовки; ▪ броя проведени конференции / семинари; ▪ броя домакинства, до които е достигнала мобилната каравана
14. Информационни кампании сред възрастното население за значението на технологичния и дигиталния сектор в ежедневните им	➤ 1 информационна кампания	▪ 6.000 евро	▪ броя информирани лица; ▪ броя разпространени листовки; ▪ броя проведени конференции / семинари; ▪ броя домакинства, до които е достигнала мобилната каравана

дейности чрез организиране на информационни семинари, разпространение на листовки и организиране на мобилни каравани в населеното място			
15. Програми за обучение на възрастни хора и усвояване на основни умения в областта на цифровите умения	➤ 1 обучителна програма	▪ 25.000 евро	▪ броя цифрови устройства, закупени за обучение и употреба; ▪ броя лица, записани в програмата;
16. Създаване на онлайн платформи, посветени на възрастните хора и техните нужди	➤ 1 онлайн платформа за възрастни хора	▪ 3.000 евро	▪ съществуването на платформата; ▪ броя влизания в платформата; ▪ броя онлайн услуги, открити в него.
17. Спектаколи и дейности със специфични теми	➤ 1 ежегодно културно събитие, посветено на възрастните хора	▪ 10.000 евро	▪ броя участници
18. Насърчаване на туризма на ниво двете населени места, като основната целева група са възрастните хора	➤ минимално 1 годишно посещение в населеното място на партньора	▪ 4.000 евро	▪ броя възрастни участвали

Източник: Автора

Заключения

Завършваме това проучване с кратък преглед на основните убедителни елементи, генерирани вследствие на изследването на положението на възрастните хора на ниво двете населени места. Крайните наблюдения са разделени в трите области, върху които е направен SWOT анализът.

За социално-икономическата сфера благоприятен елемент, идентифициран в двете населени места, е **увеличаването на средния месечен доход**, като този аспект е важен момент в опита на властите да намалят риска от бедност и социално изключване сред възрастните хора. Други проблеми, идентифицирани в това измерение:

- **разпределението по пол** има неравномерен дял, като приблизително с 20% повече жени над 65 години са както в комуна Гръдинари, така и в Община Бяла;
- **коефициентът на бедност и нивото на социално изключване** имат много висок дял за възрастното население в Румъния, достигайки **32,8%**. **Ситуацията в случая с община Бяла е благоприятна**, въпреки че на национално ниво рискът от бедност е 29,2%, в област Русе равнището на бедност и социално изключване сред хората над 65 години е само 5,5%. Въпреки това има проблем на национално равнище, като нивото на бедност е 24% по-високо за човек над 65 години, живущ сам в домакинството, отколкото човек под тази възраст.

По отношение на **правомощията, упражнявани от местните власти**, могат да се отбележат следните аспекти:

- **добро управление на услугите в социалния сектор** и в двете населени места;
- **ограничен капацитет на центрове за грижа за възрастни хора**;
- **липса на проекти, реализирани от собствени средства** в областта на социалните услуги;
- **за комуна Гръдинари** липсват конкретни мерки за активно остаряване или план за прилагане на местно ниво

Последното анализирано измерение, **качеството и вида на услугите предлагани на възрастните хора** е следната ситуация:

- **разнообразна зона за извършване на социални дейности**, проявена от съществуването на няколко вида услуги за постоянна или временна грижа за възрастни хора в домашни условия;
- на ниво на комуна Гръдинари има **сравнително малък брой социални работници и персонал**, назначени да изпълняват задачи в сектора на социалното подпомагане, посветен на възрастните хора, докато Община Бяла

- има единен център за грижа за възрастни хора;
- **иновативни проекти и мерки за грижа за възрастни хора, ефективно прилагани и в двете населени места.** Те включват съществуването на два вида услуги за осигуряване на топла храна, която е от полза предимно за възрастните хора в Община Бяла и програма за **осигуряване на храна за възрастни хора в кризисни ситуации** чрез съществуването на проект в изпълнение в момента по време на пандемията COVID 19 също на ниво Община Бяла.

Въз основа на елементите, констатирани на ниво комуна Гръдинари и Община Бяла, бяха предложени редица стратегически мерки под формата на план за действие за двете населени места, които имат за цел да ускорят информираността на населението за представите за социално включване и да дадат своя принос. към модернизацията и технологизирането на услугите, предлагани от двете административни звена в подкрепа на възрастните хора.

Обобщавайки, чрез разработването на тази стратегия, целта беше да се очертаят ясни насоки за действие, които биха допринесли за подобряване на качеството на живот на възрастните хора в Гръдинари и Бяла, като се увеличи степента на социално включване и мерки за активно остаряване, като се започне от конкретните аспекти, които характеризират специфичните социални услуги за анализирани населени места.

Библиография

1. Национална агенция за плащания и социална инспекция. (n.d.) Какво представляват социалните услуги?, достъпен на <http://www.mmanpis.ro/evaluare-servicii-sociale/>, посетен на 8.05.2020
2. Национална агенция за плащания и социална инспекция. (n.d.) Категории на бенефициенти, достъпен на <http://www.mmanpis.ro/evaluare-servicii-sociale/>, посетен на 8.05.2020
3. Национална агенция за плащания и социална инспекция. (n.d.) Правният режим на доставчика на социални услуги, достъпен на <http://www.mmanpis.ro/evaluare-servicii-sociale/>, посетен на 8.05.2020
4. Световна банка (2014 г.) Дълъг, активен и силен живот, насърчаващ активното стареене в Румъния, достъпен на http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Familie/2016/Raport_Active_AgingRomanianTranslation-RO.pdf, посетен на 18. 05.2020
5. Световната банка. (2020) Средна продължителност на живота през 2017 г., достъпен на https://www.google.com/publicdata/explore?ds=d5bncppjof8f9_&met_y=sp_dyn_le00_in&idim=country:BGR:BEL:ROU&hl=ro&dl=ro, посетен на 15.05.2020
6. Национален съвет за възрастни хора, Социално включване на възрастните хора, 2013 г., страница 6, http://www.cnpv.ro/pdf/analyze2013/Incluziunea_sociala_a_persoanelor_varstnice_2013.pdf (посетен на 16. 05.2020)
7. Европейската комисия. (n.d.) Трансформация на здравеопазването и грижите в единния цифров пазар, достъпен на <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/policies/ehealth>, посетен на 11.05.2020
8. Европейска комисия. (2012) Подобряване на качеството на живот на възрастните хора, достъпен на <https://cordis.europa.eu/article/id/89268-improving-the-quality-of-life-of-the-elderly>, accesat la datat de 12.052020
9. Национален съвет за възрастни хора, Социално включване на възрастните хора, 2013 г., страница 3, достъпен на, http://www.cnpv.ro/pdf/analyze2013/Incluziunea_sociala_a_persoanelor_varstnice_2013.pdf, посетен на 11.05. 2020
10. Европейска комисия. (2018) e-Health платформа за подобряване на начина на живот при възрастни хора, достъпен на <https://cordis.europa.eu/article/id/123402-ehealth-platform-to-improve-lifestyle-for-elderly>, посетен на 11.05.2020
11. Европейска комисия. (2020) Оформяне на цифровото бъдеще на Европа,

- достъпен на <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/platformuptakeeu-assessing-state-art-and-supporting-uptake-and-evolution-open-service-platforms>, посетен на 12.05.2020
12. Отдел „Политика за социални услуги“. (n.d.) Социални услуги за възрастни хора, достъпен на <https://www.servicii-sociale.gov.ro/ro/persoane-varstnice>, посетен на 12.05.2020
13. Европейска комисия, Доклад за страната 2017, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2017-european-semester-country-report-bulgaria-en_3.pdf (посетен на 18.05.2020)
14. EGOV.BG, Правителственият портал за услуги и информация, <https://egov.bg/wps/portal/en/egov/institutions/ministries/0006> (посетен на 10.05.2020)
15. Правителство на България. Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване достъпен на <http://www.strategy.bg/FileHandler.ashx?fileId=9429>, посетен на 19.05.2020
16. Правителство на България. Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване достъпен на <http://www.strategy.bg/FileHandler.ashx?fileId=9429>, посетен на 19.05.2020
17. Правителство на Румъния. (2000) Правителствено решение нр. 886/2000, достъпно на http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Legislatie/Asistentia-sociala-2018/HG_886_2000_la_18-01-2018.pdf, посетен на 11.05.2020
18. Парламент на Румъния (2000) Закон №. 17 от 6 март 2000 г. *** Препубликувано за социално подпомагане за възрастни хора.
19. Правителство на Румъния. (2016) Програма от национален интерес „Повишаване качеството на живот на възрастните хора в домове за възрастни хора“, достъпен на <https://lege5.ro/Gratuit/gezdgobvge3q/programul-de-interes-national-cresterea-calitatii-vietii-persoanelor-varstnice-din-caminele-pentru-persoane-varstnice-din-06072016>, посетен на 11.05.2020
20. Правителство на Румъния. (2019) Административен кодекс от 03.07.2019, достъпен на <https://lege5.ro/Gratuit/gm2dcnrygm3q/codul-administrativ-din-03072019>, accesat la datat de 12.05.2020
21. Правителство на Румъния. (N.d.) Социални услуги за възрастни хора, достъпен на <https://www.servicii-sociale.gov.ro/ro/persoane-varstnice>, посетен на 12.05.2020
22. Правителство на Румъния. (2019) Минимални стандарти за качество на социалните услуги с настаняване, организирани като жилищни центрове за възрастни хора, приложими за следните категории социални услуги, предоставяни в Номенклатурата на социалните услуги, одобрени от П.Р. №

- 867/2015 г., с последващи изменения и допълнения, достъпен на <http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Familie/2019/20190225-Anexa-1.pdf>, посетен на 09.05.2020
23. Правителство на Румъния. (2009 г.) Наредба за спешни случаи №. 6/2009 за установяване на гарантирана минимална социална пенсия, с последващи изменения и допълнения, достъпен на <https://lege5.ro/Gratuit/gezdenbxg4/ordonanta-de-urgenta-nr-6-2009-privind-instituirea-indemnizatiei-sociale-pentru-pensionari>, посетен на 13.05.2020
24. Информация Община Бяла
25. Информация ТАЕ комуна Гръдинари
26. Национален статистически институт (n.d.) PNS102D - Средна месечна пенсия на държавно социално осигуряване и земеделски производители, по макрорегиони, региони на развитие и окръзи, по триместри и години, достъпен на <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>, посетен на 13.05.2020
27. Национален статистически институт (n.d) SAR102B - Относителна степен на бедност по възрастови групи, достъпен на <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>, посетен на 13.05.2020
28. Национален статистически институт (n.d) SAR102D - Относителна степен на бедност по региони на развитие и макрорегиони, достъпен на <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>, посетен на 13.05.2020
29. Национален статистически институт (n.d.) SAR111B - Степен на риск от бедност или социално изключване (AROPE), по възрастови групи, достъпен на <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>, посетен на 13.05.2020
30. Национален статистически институт (n.d.) POP106A - Пребиваващо население на 1 юли по възрастови групи и възрасти, полове, райони на пребиваване, макрорегиони, региони на развитие и окръзи, достъпен на <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>, посетен на 15.05.2020
31. Информация от Дирекция за социално подпомагане - Бяла
32. Национален статистически институт (n.d.) ASS117B - Обезщетения, предоставени на хората с увреждания по макрорегиони, региони за развитие и окръзи, достъпен на <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>, посетен на 12.05.2020
33. Министерство на труда и социалната закрила. (2020) Социални услуги, лицензирани съгласно Закон 197/2012 - 10 април 2020 г., достъпен на http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Familie/10042020_Servicii_Soci

ale.pdf, посетен на 16.05.2020

34. Министерство на труда. (2015) Подобряване на качеството на живот на възрастните хора, основната цел на Националната стратегия за насърчаване на активното стареене и защита на възрастните хора, одобрена днес от правителството, достъпен на <http://www.mmuncii.ro/j33/index.php/ro/comunicare/comunicate-de-presa/3954-cp-imbatranire-15072015>, посетен на 11.04.2020
35. Министерство на труда. (2015) Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2015-2020, достъпен на http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Familie/2016/StrategyVol1RO_web.pdf, посетен на 25.05.2020
36. Министерство на труда. (n.d.) Защита на правата на възрастните хора - активно стареене, достъпен на <http://www.mmuncii.ro/j33/index.php/ro/legislatie/asistenta-sociala/servicii-sociale-si-incluziune-sociala>, посетен на 11.05.2020
37. Румънски парламент. (2000) Общностни услуги за възрастни хора Закон 17/2000, достъпен на <https://lege5.ro/Gratuit/gi4diobsha/asistenta-sociala-a-persoanelor-varstnice-lege-292-2011?dp=gu4tinbsgiytg>, посетен на 12.05.2020
38. Парламент на Румъния. (2001) Закон №. 416/2001 относно гарантирания минимален доход с последващи изменения и допълнения, достъпен на <https://lege5.ro/Gratuit/gmztknbn/legea-nr-416-2001-privind-venitul-minim-garantat>, посетен на 13.05.2020
39. Румънски парламент. (2011) Закон №. 292/2011 от 20 декември 2011 г., достъпен на http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Legislatie/Asistenta-sociala-2018/Legea_asistentei_sociale_18012018.pdf, посетен на 11.04.2020
40. Stanley J. Brody в Джордже Нямцу. (2011) Договор за социално подпомагане, издателство „Полиром“, Букурещ
41. United Nations. (n.d.) World Population Ageing: 1950 - 2050, достъпен на <http://www.un.org/esa/population/publications/worldageing19502050/>, посетен на 11.05.2020
42. United Nations. (2015) World Population Ageing 2015 - Report, New York 2015, страница 2, достъпен на http://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/ageing/WPA2015_Report.pdf, посетен на .05.2020

Приложения

Програми реализирани от Община Бяла в сектора на социалната помощ

Нр. крт.	Нр. и дата на споразумение за финансиране / предложение за проект	Оперативна Програма /ОП/	Цел / обхват на споразумението за финансиране / проектно предложение	Срокове	Състояние
1	BG03-PS01-30 отж11.12.2015 № по приложение: BG03-PS01-0054 / 01.09.2016	ОП "Развитие на човешките ресурси" 2014-2020 г., Бенефициент е АСП, а община Бяла е партньор по проекта	„Приеми ме 2015“. Проектът се състои в предоставяне на услугата: „Грижа“ за настаняване на деца при осиновители.	Етап 2 се осъществява в периода 01.11.2016 г. до 31.12.2020г.	В прогрес
2	DBFP: BG05M9OR001-2.004-0050-C01 от 13.07.2016. Следващото приложение беше подписано за удължаване на срока на договора - до 31.12.2020 г.	Процедура за директно възлагане BG05M9OR001-2.004 „Услуги за развитие на ранна детска възраст“, приоритетна ос 2: „Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване“, инвестиционен приоритет № 3: „Увеличаване на достъпа до достъпни, устойчиви и висококачествени услуги, включително услуги здравни и социални услуги от общ интерес“, Конкретна цел 3 на проект 3: „Намаляване на броя на децата и младежите, настанени в институции чрез предоставяне на социални и здравни услуги в общността “на ОП, Развитие на	564/5000 „Предоставяне на услуги за развитие на ранни деца на територията на община Бяла, област Русе“. Проектът се състои в предоставяне на услуги за ранно детско развитие: здравни консултации за деца, семейни консултации и помощ, ранна намеса при увреждане, обучение и развитие на родителски умения, индивидуална педагогическа подкрепа за деца с увреждания, лятно училище, управление на услуги. През 2019 г. проектът обхваща 101 деца и 53 семейства от всички населени места на Общината.	Период на изпълнение на проекта: 15.07.2016 г. до 31.12.2020 г.	В прогрес

Нр. крт.	Нр. и дата на споразумение за финансиране / предложение за проект	Оперативна Програма /ОП/	Цел / обхват на споразумението за финансиране / проектно предложение	Срокове	Състояние
		човешките ресурси 2014-2020 “.			
3	Договор за финансиране № BG05FMOP001-3.002-0062-C01	Оперативна програма за хранителна помощ и / или основни материали от Европейския фонд за помощ за най-нуждаещите се в България 2014-2020 г., операция 3 „Осигуряване на топъл обяд“.	“Предоставяне на топъл обяд в град Бяла, област Русе.” Предоставяне на услуга на 80 потребители.	Дата на стартиране на услугата: 01.07.2016 Край на проекта: 30.04.2020г	Проектът приключи на 30.04.2020 г., но има продължение с национално финансиране от 01.05.2020г.
4	Договор за финансиране № ФС01-0437/23.04.2020 г.	Целевата програма „Горещ обяд у дома в случай на спешни случаи - 2020 г.“, финансирането се осигурява от Агенцията за социално подпомагане.	„Подкрепа, насочена с топъл обяд в Община Бяла“ Предоставяне на услугата на 110 потребители.	33 работни дни, от 01.05.2020 до 19.06.2020	В прогрес
5	№ на проекта: 16.5.2.015, ROBG-278, подаден на 15.03.2016 Водещ партньор: Община Бяла, партньор по проекта - Община Гръдинари от Република Румъния Договор за финансиране, сключено № 12889 от 28.01.2019 г. между Община	Интеррег V - А Румъния - България.	Проект: ”SoBy: Подобрена координация и социални политики между Община Бяла и комуна Гръдинари за ефективен трансграничен регион” код на проекта 16.5.2.015, код eMs ROBG-278 Проектът включва: доизграждане на дом за възрастни хора в Бяла, доставка и монтаж на мебели и оборудване, доставка и монтаж на специализирано оборудване за лекари и зъболекари, телемедицина, вертикално планиране на сградата, разработване на обща	Проектът се планира да бъде реализиран за период от 24 месеца: 2 февруари 2019 г. до 1 февруари 2021 г.	В прогрес

Нр. крт.	Нр. и дата на споразумение за финансиране / предложение за проект	Оперативна Програма /ОП/	Цел / обхват на споразумението за финансиране / проектно предложение	Срокове	Състояние
	Бяла като Водещ партньор и Министерството на регионалното развитие и публичната администрация на Румъния.		стратегия за хората в напреднала възраст, създаването на информационна система за обмен между социалните отдели на Гръдинири и Бяла, общи социални събития за възрастни хора и др.		
6	С решение на Министерския съвет №. 83 от 06.02.2020г. Беше одобрен Националният план за действие за заетост до 2020 г., който въвежда Националната програма „Осигуряване на грижи в дома“, одобрена със Заповед № RD01-87 от 10.02.2020 г. на министъра на труда и социалната политика.	Национална програма „Осигуряване на грижи в дома“	на Национална програма „Предоставяне на грижи в дома“ Осигуряване на заетостта на безработни в дейности, свързани с предоставянето на лична грижа в домашна среда на хора с 80-89,99% процента на трайно намалена работоспособност или вид и степен на увреждане с определена чужда помощ и хора над 65 години, възраст неспособна за самолечение, които не са удостоверени по съответния ред на органите за медицински преглед на Република България. През април бяха сключени 30 трудови договора за длъжността „Вътрешен асистент“ и 52 договора с потребители за ползване на социалната услуга.	Срок за подаване - до 31.12.2020г.	В прогрес
7	Тристранно споразумение № FS01-0173 / 31.07.2019 г. между Националния осигурителен	Механизъм за лична помощ съгласно Закона за личната помощ	„Механизъм за лична помощ“ Към 01.03.2020 г. потребителите на услугата са 64, от които: 1. лица с право на чужда помощ и определени с 90% и	Община Бяла предлага социалната услуга от 01.09.2019 г., а срокът за предоставяне	В прогрес

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ИНВЕСТИРАМЕ ВЪВ ВАШЕТО БЪДЕЩЕ!

БЪЛГАРСКО ПРАВИТЕЛСТВО

ОБЩИНА БЯЛА

Нр. крт.	Нр. и дата на споразумение за финансиране / предложение за проект	Оперативна Програма /ОП/	Цел / обхват на споразумението за финансиране / проектно предложение	Срокове	Състояние
	институт, Агенцията за социално подпомагане и Община Бяла.		<p>над 90% трайно намалена работоспособност или вид и степен на увреждане;</p> <p>2. деца с право на чужда помощ с определен вид 50% и над 50% и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност;</p> <p>3. деца без право на чужда помощ с определен вид от 90% и над 90% и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност.</p> <p>Основната цел е да се преодолее социалното изключване и бедността чрез подобряване на качеството на живот и достъпа до социални и здравни услуги. Предлагащите социални услуги са услуги за лична помощ (личен асистент), услуги за комунални дейности (домашен асистент), услуги за социално включване (социален асистент). Този проект е продължение на услугите „Личен асистент“, „Домашен асистент“ и „Социален работник“, които се предоставят до 31.08.2019 г. и се финансират от национални фондове, а в предишни години от европейски фондове.</p>	на услугата зависи от нуждите на потребителя - има срочни договори до 2023 г.	
8	Предложение за проект с вх. Рег. №:	ОП "Развитие на човешките ресурси", BG05M9OP001-2.101 -	Предложение за проект „Патронажни грижи в	10 месеца	В оценка

Териториално
Административна
Единица
комуна Гръдинари

www.interregbgbg.eu

Стр. 86 от 88

Нр. крт.	Нр. и дата на споразумение за финансиране / предложение за проект	Оперативна Програма /ОП/	Цел / обхват на споразумението за финансиране / проектно предложение	Срокове	Състояние
	BG05M9OP001-2.101-0136 от 23.04.2020 г.	"Грижа за възрастните хора и хората с увреждания - Компонент 3"	община Бяла". Броят на потребителите, които ще обхванат проекта, е 61 души.		

Източник: Община Бяла

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
ИНВЕСТИРАМЕ ВЪВ ВАШЕТО БЪДЕЩЕ!

Т.А.Е. Комуна Гръдинари
Улица Арджешулуй, нр. 338, окръг Гюргево, Телефон: 0246251514, Факс:
0246251514

Проект **"SoBy: Подобрена координация и социални политики между Община Бяла и комуна Гръдинари за ефективен трансграничен регион"** съфинансиран от Европейският съюз, чрез Програма Интеррег V-A Румъния - България

SoBy: Подобрена координация и социални политики между Община Бяла и комуна Гръдинари за ефективен трансграничен регион - код ROBG-278

Издател на материала: Комуна Гръдинари, Окръг Гюргево

Дата на публикуване: Юли 2020

Съдържанието на този документ не представлява непременно официалната позиция на Европейския съюз.